

ฟังกิเลสไม่ฟังธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๖

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ปฏิบัติธรรม ตั้งใจฟังธรรม ตั้งใจ ตั้งความรู้สึกรู้สึกได้จริงๆ เสียงนี้จะมากระทบหูเอง ตั้งสติไว้ให้ดี เพื่อพ้นออกจากทุกข์ใจ เห็นใจนะ กระเสือกกระสนกัน ทุกข์มากในโลกนี้ ชีวิตนี้มีกรอบไปด้วยแต่ความทุกข์ เราจะหาออกจากทุกข์ให้ได้ เราต่อสู้สำหรับปฏิบัติปฏิบัติธรรมกัน แสวงหาความสุขของใจ แล้วแสวงหา ถ้าไม่ได้สมความปรารถนา เพราะอะไร

เพราะ “ฟังแต่กิเลส ไม่ฟังธรรม”

ฟังกิเลสนะ เราเกิดมาจากกิเลส กิเลสพาให้เกิด ถ้าพูดถึงฟังธรรม คำว่า “กิเลส” นะ ได้ยินซ้ำซาก แล้วเราหาตัวกิเลสไม่เจอ กิเลสเป็นสิ่งที่ทำให้เราเกิดมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้วถึงมาพูดว่า “กิเลสคือความเคยใจ” มันเป็นเรื่องที่เคยใจขึ้นมา มันเป็นนามธรรม เกิดดับเกิดดับๆ อยู่ในหัวใจของเรา มันเกิดมากับใจของเรา แล้วมันก็อยู่กับใจของเรา ไปสะสมในใจนี้ พาใจดวงนี้เกิดตายตลอดไป แล้วเรายึดกับมันจนเคยชินใจ

เราถ้าว่าเราฟังธรรมนะ เราปฏิบัติธรรม เรานั่งฟังธรรมอยู่ แต่เราไม่รู้สึกรู้สีกตัวเลยว่ากิเลสเรามันฟังด้วย เราฟังกิเลสมันก็พยายามปลิ้นปล้อนของมันเพื่อรักษาสถานะที่มันจะอยู่ในหัวใจของเรา นี่เราฟังกิเลสต่างหาก กิเลสถึงทำให้เราผิดพลาด

เราประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อความถูกต้อง เพื่อความดีงาม ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมจะมีความสุข มีความสุขคือจิตมันจะสงบ จิตนี้จะสงบตัวเข้ามาโดยธรรมชาติ โดยสัจจะความจริง ความจริงจิตมันคืนรน มันแส่ส่ายไปหาตามอำนาจของมัน ตามอำนาจของกิเลสมัน

ปกครองหัวใจอยู่ แล้วสรรพสิ่งในโลกนี้มีเพราะมีเรา มีเรา มีหัวใจ มีหัวใจเป็นผู้ปกครองร่างกาย ความคิดความดำริต่างๆ เกิดขึ้นมาจากเราทั้งหมดเลย แล้วกิเลสมันเป็นเจ้าของสิ่งนี้

เจ้าของความคิด เจ้าของ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารฯ อวิชชาคือตัวกิเลส ตัวกิเลสคืออวิชชา ปจฺจยาการมันเกิดมาจากไหน? มันเกิดมาจากฐิติจิต จิตมีอยู่ มันถึงมีมัน เพราะมันตายได้ อวิชชาถึงเป็นวิชาขึ้นมา เป็นความถูกต้อง เป็นความดำรง อวิชชาต้องตายไป สิ่งที่ตายไป มันถึงว่ามันเป็นการชำระได้

แต่ก่อนที่จะตายไป ความเกิดความตายของเรา ความเกิดความตายของสถานะของมนุษย์ของภพชาติต่างๆ นี่ตัวปฏิสนธิจิตพาเกิด เราต้องแสวงหา เราต้องพยายามค้นคว้าเข้าไปถึงปฏิสนธิจิต ไปทำลายกันตรงนั้นถึงจะถึงที่สุด นั่นนะ ฟังธรรมแล้วปฏิบัติธรรม ถ้ามันปฏิบัติธรรมสมควรจะเป็นอย่างนั้น

แต่มันไม่สมควรแก่ธรรม เราปฏิบัติธรรม ความเห็นของเรา เราฟังกิเลส ฟังความเห็นของเรา กิเลสจากภายนอก จากเริ่มต้นเลย กิเลสพาเกิดก่อนแล้วเราก็มารู้ว่ากิเลสมันคืออะไร แล้วกิเลสก็เป็นความคิดของเรา นี่ปฏิบัติธรรมกัน ศีลยาธรรมกัน ธรรมของประวัติของหลวงปู่มั่นให้พระคุณะ พระใหม่ปฏิบัติ พระรุ่นใหม่นี้ดู...ดี ประวัติหลวงปู่มั่นเยี่ยมยอดมากเลย แต่ใครจะทำได้

เริ่มต้นขึ้นมาให้กิเลสเอาไปกินแล้วก่อนหนึ่ง ใครจะทำได้แบบนี้ ไม่มีคนจะทำได้อย่างนั้น นั่นนะ กิเลสมันปฏิเสธเลย ปฏิเสธการประพฤติปฏิบัติ ว่าการประพฤติปฏิบัติมันจะเป็นความทุกข์ ความยาก ใครจะค้นรณ ใครจะกระเสือกกระสนได้ขนาดนั้น แต่เวลาความทุกข์มันเผาใจ เราจะมีความเดือดร้อนขึ้นมา ทำไมเราไม่คิดถึงความเดือดร้อนของใจ ความเดือดร้อนของใจแล้วก็มีส่วนหนึ่ง ส่วนหนึ่งคือหัวใจความรู้สึกว่าอยากจะพ้นจากสิ่งที่มันบีบคั้นใจ

สิ่งนี้บีบคั้นมากนะ บีบคั้นอยู่ในหัวใจ ผู้ที่เกิดมาเป็นมนุษย์ทุกคนมีสิ่งนี้ในหัวใจโดยธรรมชาติ มันบีบคั้น มันบีบรัดอยู่ แล้วมันก็ไม่รู้ว่าจะเอาสิ่งใดแก้ไข หมุนไปเถอะ หมุนไปในโลกนี้ มีหวังว่าจะมีความสุขกันเมื่อนั้นเมื่อนั้น มีแต่หวังนะ หวังแล้วไม่สมหวัง หวังกับโลกนี้ไม่มี ความสมหวัง เพราะสิ่งนั้นเป็นอนิจจัง

เรื่องของโลกก็เป็นอนิจจัง เรื่องของตัวเองก็เป็นอนิจจัง แต่ตัวสสาร ตัวธาตุรู้ไม่เป็นอนิจจัง มันเป็นสิ่งที่มียู่ แต่สิ่งที่ปกคลุมมันให้เป็นอนิจจัง ความเป็นชั่วคราว ความคิดความจรมาสิ่งที่จรมาเป็นอนิจจัง แล้วมันก็จะจินตนาการไป เป้าหมายจินตนาการไป แล้วธรรมชาติของจิต ธรรมชาติของจิต เวลาพูดถึงอาหารของมัน อาหารคือวิญญาณอาหาร ผัสสหาเรเวลาเกิดเป็นพรหม เกิดเป็นเทวดา วิญญาณอาหาร ผัสสหาเร ในวิญญาณ มันความอึดใจ มันพอใจไป สถานะนั้นเป็นอย่างนั้น

แต่สถานะของเรา เรามีร่างกาย ร่างกายต้องใช้ต้องสอย ต้องมีความเชื่อจามันไป มันหนัก ๒ ฝ่าย หนักทั้งใจหนักทั้งกาย หนักทั้งกายเวลาแก่ชราลงไป ร่างกายมันต้องชราคร่ำคร่าเป็นธรรมชาติของมัน มันจะต้องทุกข์ต้องยาก คนเรามีโรคมียักษ์ขึ้นมา เจ็บทั้งกายเจ็บทั้งใจ หัวใจก็เจ็บป่วยไปด้วย เพราะต้องการแสวงหา ต้องการให้มันหายจากสิ่งที่มันไม่ควรเป็น

ทำไมเราเป็นคนเดียว ทำไมคนอื่นไม่เป็นเวลาเจ็บไข้ได้ป่วย เราไม่ควรเจ็บไข้ได้ป่วยเลย คนอื่นเขายังไม่เป็นเหมือนเรา นั่นนะ มันก็คิดออกไป ป่วยทั้งใจ ใจก็ป่วย กายก็ป่วย แต่ถ้าใจไม่ป่วยนะ ความเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นเรื่องธรรมดาของธาตุขันธ์ ธาตุเป็นอย่างนี้อยู่แล้วโดยธรรมชาติของเขา เราไม่เป็นอะไรไปเลยมันก็จะชราภาพ มันต้องคร่ำคร่าไป มันเป็นธรรมชาติของมัน

แต่ถ้าปัจจุบันนี้เราจะทำประโยชน์อะไรให้กับเรา ถ้าเราทำประโยชน์ให้กับเรา เราทำประโยชน์ประสาโลก เราก็ประกอบสัมมาอาชีพะไป ถ้าทำประโยชน์ให้กับเราได้จริง เราต้องปล่อยวางทั้งหมดเลย แล้วเข้ามาค้นคว้าตัวมันเอง สู้ใจ นักรบ ในสงครามเขานีทหารออกเป็นนักรบ แต่ในสงครามประพฤติปฏิบัติ นักปฏิบัติธรรมเป็นนักรบ ยิ่งพระเป็นผู้ที่ออกมาประพฤติปฏิบัติเลยเพื่อจะรบกับกิเลสของตัวเองให้ได้

ถ้าขณะตนเอง ในพระไตรปิฎกว่าวันะ คนเราเกิดตายเกิดตายไม่มีสิ้นสุด หัวใจดวงนี้มันเสวยภพชาติมาไม่มีต้นไม่มีปลาย เรามานั่งอยู่บนกองกระดูก นั่งอยู่บนสิ่งที่ว่าเราเคยเกิดตายมา ซ้ำๆ ซากๆ จนเป็นวัตถุ เป็นสิ่งของที่เป็นวัตถุธาตุ แล้วเรานั่งทับอยู่ สิ่งนี้สิ่งที่เป็นกระดูกของเรา นี่นักรบรบกับอย่างนี้ นักรบเขามีกองทัพ แต่ของเราคนเดียวเท่านั้น แต่การเกิดตายเวียนตายเวียนเกิดไม่มีที่สิ้นสุด การเกิดและการตายของเราเวียนไปจนตลอดไป

แล้วผู้นำของมัน แม่ทัพคือหัวใจ ปฏิสนธิจิต ความคิดหัวใจของเราคือความคิดของเรา เรา ยังจับต้องไม่ได้เลย เราทำความสงบของใจไม่ได้ เราจะไม่เห็นความคิดของเรา ปฏิสนธิจิต ฐิติจิต ตรงนี้ตัวที่เกิด อวิชชาอุปจยา สงฺขารฯ ตัวเริ่มต้นของมัน ตัวนั้นคือตัวแม่ทัพ ตัวนั้นคือตัวจิต ปฏิสนธิ ตัวนั้นคือตัวพาตายพาเกิด แล้วสวมในร่างต่างๆ ในภพชาติต่างๆ มาไม่มีต้นไม่มีปลาย มันเป็นอย่างงี้กว่ากองทัพอีก ถ้ากองทัพมีไพร่พลมากขนาดไหน แต่การเวียนตายเวียนเกิดเรานับต้น นับปลายไม่ได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ก่อนที่จะตรัสรู้ บุปเพนิวาสานุสติญาณย้อน อดีตชาติไป ย้อนจิตเพื่อจะไม่ให้ปิดกั้นในดวงจิต เพื่อให้เข้าใจตามความเป็นจริง เพื่อให้เห็น สภาวะตามความเป็นจริงทั้งหมด ย้อนกลับไป เวลาปฏิบัติไปตัวนั้นกิเลสพาไป สิ่งที่เป็นกิเลสพา ไป กิเลส ฟังกิเลส กิเลสดังไปก่อนก็ไม่ใช่ บุปเพนิวาสานุสติญาณ อดีตชาติไป ความคิด ความฝัน ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ยังชอบใหญ่ ชอบรู้เรื่องวาระจิต รู้เรื่องต่างๆ นี่กิเลส ฟังกิเลสทั้งนั้น

กิเลสเป็นใหญ่ กิเลสเป็นใหญ่ กิเลสในการประพฤติปฏิบัติมันไม่สมควรแก่ธรรม ถ้า สมควรแก่ธรรม มรรคต้องสามัคคี สมควรแก่ธรรม มันมีธรรม มันเป็นเครื่องมือ เป็นธรรมอาวุธ เป็นอาวุธชำระกิเลส เราถึงต้องย้อนกลับมา ต้องให้มันฟังธรรมไป ฟังกิเลสมา เราฟังมาพอสมควร แล้ว พอสมควร เราถึงได้พยายามออกประพฤติปฏิบัติ เราจะตั้งใจฟังธรรม เราก็ตั้งใจจริงๆ แล้ว เราก็ปฏิบัติจริงๆ

ในเมื่อเราปฏิบัติจริงๆ มันสมควรแก่ธรรมที่มันควรจะสงบ มันควรจะเป็นไป แต่มันไม่ เป็นไปเพราะมันมีกิเลสในหัวใจ นั่นนะ กิเลสมันจับใส่ เราถึงไม่ได้ฟังธรรม เราถึงกิเลสสิ่งนั้นให้ เราพลิกแพลงออกไป เราถึงฟังกิเลสโดยเราไม่รู้สึกรู้ตัวใจ เริ่มต้นขึ้นมาเราไม่รู้เลยต่างๆ เราก็ เริ่มต้น เริ่มต้นแต่ความว่ามันจะเป็นไปได้ไหม คนอย่างเราจะมีความสามารถไหม แต่มันต้องมีความสามารถ มันต้องมีความเป็นไป มันต้องทำได้ ถ้าทำในการประพฤติปฏิบัติมันมีอำนาจ วาสนาเพราะเราตั้งใจ เราตั้งใจแล้ว เราตั้งใจ เจตนา

เวลางานต่างๆ งานจะใหญ่โตขนาดไหนเขาถามกัน เขามันต้องเสร็จได้ งานของในโลก เขามันต้องประสบความสำเร็จ จะสร้างเป็นสิ่งก่อสร้างจะใหญ่โตขนาดไหน เขาถามกันทีเดียว มัน ก็สำเร็จ แต่ในการสร้างใจ เราต้องเป็นของเราเอง เราพยายามสร้างสติสัมปชัญญะ “สติ” มีเกิดสติ

ขึ้นมา ก็จะเป็นการใคร่ครวญเรา การใคร่ครวญเรา การฟังธรรมก็เหมือนกัน ตั้งสติไว้ เสียงนี้มาเอง กล่อมมาถึงใจ เสียงกล่อมใจ เราเกาะเสียงนั้นไว้ เราไม่ต้องกำหนดพุทโธซ้ำเข้าไป ถ้ากำหนดพุทโธซ้ำเข้าไป เราต้องกำหนดพุทโธด้วย เราต้องฟังเสียงด้วย มันแยกออกเป็น ๒ ถ้าแยกออกเป็น ๒ มันแยกออกไปแล้วมันก็จะไม่ได้ใจความ อยากให้รู้มากใจ

ฟังกิเลส กิเลสบอกเราจะปฏิบัติธรรม เราต้องได้สมควรแก่ธรรม มันอยากไปนะ ค้นหาความทะยานอยาก จิตได้สำนึกมีความอยากโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว มีอยู่ในใจโดยธรรมชาติ ความค้นหาความทะยานอยาก เพราะเรามีกิเลสอยู่ เพียงแต่เราจะมาพลิกเปลี่ยนแปลงให้เป็นมรรคไป เป็นมรรคอรียสัจจ เป็นความอยากในเหตุ เหตุในการประพฤติปฏิบัติ ในการนั่งสมาธิภาวนา ในการเดินจงกรม ในการฝึกตนเอง ต้องฝึกตลอด ฝึกกิเลสไม่ให้กิเลสเป็นใหญ่

ถ้าเราไม่ฝึกกิเลส กิเลสมันเป็นใหญ่ มันจะให้เราฟังมัน แล้วมันก็เคยเป็นข้ากันมา เราเป็นข้ากิเลส กิเลสเคยเป็นใหญ่ เคยบังคับบัญชาเรา เราก็เดินตามหลังกิเลสไป กิเลสออกหน้าไปตลอดไปเลย

เราจะศึกษามา คนมีปัญหา เราว่าเรามีปัญญา เราทำอะไรได้ ปัญญาของกิเลสมันปัญญาในการฉลาดแกมโกง มันฉลาด ฉลาดในการว่ามีอำนาจเหนือเรา แต่มันโกงนะ โกงทั้งชีวิตนะ โกงให้เราอยู่ใต้อำนาจของมัน มันฉลาดแกมโกง มันโกงเราตลอดเลย แล้วเราก็มองว่าเราฉลาด เราฉลาด เราฉลาดอยู่ในใต้อำนาจของกิเลส นี่กิเลสพาใช้

ฟังกิเลสกันมาตลอด แต่ทำไมไม่ฟังธรรม ถ้ามีฟังธรรมขึ้นมา จิตมันจะสงบขึ้นมา มันกังวลในหัวใจ บังคับตั้งรู้จำเพาะจิตดวงนั้น จิตดวงนั้นเข้าใจ จิตดวงนั้นเห็นสถานะตามความเป็นจริง เห็นสถานะตามความเป็นจริง มันเป็นปัจจุบันธรรม แต่ที่นี้ถ้าฟังกิเลส เห็นโดยความคาดหมาย กิเลสคาดหมายไป วางเป้าหมายไป แล้วมันก็สมนะ สมความเกิดอย่างนั้น

เพราะเรื่องของจิตนี้เป็นเรื่องมหัศจรรย์มาก มันมหัศจรรย์จนมันเป็นสิ่งที่ว่ามันเป็นความว่าง สมกับเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วางไว้ว่าต้องชำระขาดออกไป ต้องปล่อยวางกิเลสออกไป มันจะปล่อยวาง มันจะว่างว่าง มันจะเป็นไปตามสถานะที่มันเป็นไป นั่นนะ ฟังกิเลส เพราะกิเลสมันก็ศึกษาธรรม

การศึกษา สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา การคาดการณ์หมาย จินตนาการไป มันจะเป็นทางผ่าน มันต้องไปจนเกิดภวามยปัญญา สิ่งที่เกิดภวามยปัญญา ขึ้นของปัญญา แต่ขั้นของปัญญามันจะเกิดขึ้นมาได้มันต้องมีสมณะ มีเรื่องความสงบของใจเพื่อชำระไม่ให้กิเลสมันมีอำนาจเหนือกว่า

ถ้ามีอำนาจเหนือกว่านี้มันฉลาดแกมโกง อยากได้บุญ อยากได้กุศล ประพฤติปฏิบัติ อยากสมความปรารถนา ทุกคนมีความอยากให้สมความปรารถนา สมให้ความเป็นไป ความอยากเฉยๆ มันไม่เป็นประโยชน์ ความอยากของเราต้องอยากในการประพฤติปฏิบัติถึงจะเป็นประโยชน์ ถ้าไม่มีการประพฤติปฏิบัติ มันจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร

ในการบวชธรรม ถ้าไม่มีบวชธรรม ไม่มีการแผ่เผย สิ่งที่เป็นธรรมขึ้นมาจะเป็นธรรมขึ้นมาอย่างไรในเมื่อธรรมฝ่ายเหตุมันไม่เกิดขึ้น ธรรมฝ่ายเหตุเกิดขึ้นนี้แปลความอยากให้เป็นมรรค สิ่งที่เป็นมรรคนั้นก็เป็นบุญกุศลแล้ว สิ่งที่เป็นบุญกุศลมันก็ย้อนกลับเข้ามาถึงตัวเราได้ เรื่องของใครก็แล้วแต่ มันเป็นเรื่องของบุคคลคนอื่น ทุกคนที่แสวงหา ทุกคนใช้ชีวิตอยู่นี้ ทุกคนนั้นต้องพญากับกรรมของตัวเองตลอดไป

สังขธรรมตามความเป็นจริง เกิดขึ้นมาพบสภาวะธรรมอันใดก็แล้วแต่ นั่นเราเคยกระทำมา เราเคยเป็นมา มันถึงจะเป็นอย่างนี้ จิตนิสัย มันคัดแปลงกันไม่ได้ เราถึงต้องพยายาม ความอยากของเราให้มันเป็นประโยชน์กับเรา เป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นถึงจะว่าเป็นจิตนิสัยแล้วพลิกแพลงออกมาให้เป็นความเห็นของเรา

ความเห็นของเราเห็นในฝ่ายเหตุ สร้างเหตุ หน้าที่ของเราคือสร้างเหตุ มรรคสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ เราต้องสร้างเหตุของเราขึ้นไป มันลำบากตอนสร้างเหตุนี้ สร้างเหตุขึ้นมา สร้างความสงบของใจขึ้นมา ถ้าสร้างความสงบของใจขึ้นมา ปัญญาเกิดขึ้นมานี้มันจะเกิดความปลอดภัย มันจะมีความสุข มีความปลอดภัย รู้สึกเลยว่ามันปลอดภัย จิตนี้เป็นอิสรภาพเข้ามา มันจะมีความสุขมาก ความคิดอย่างนี้ ความเห็นอย่างนี้มันถึงเป็นความจริง

ถ้าความเห็นในการฟังกิเลส กิเลสมันจินตนาการไป มันเป็นความคาดการณ์ไป มันคาดหมายแล้วมันสร้างสถานะ สร้างเหตุการณ์ให้เป็นอย่างนั้นได้จริงๆ ถ้าเหตุนั้นจริงๆ เราก็มีความเคลือบแคลง เราเคลือบแคลงมันก็เริ่มลังเล สิ่งที่มีความลังเลของเรา นี่เราฟังกิเลส ฟังกิเลสอีกแล้ว

กิเลสนี้หลอกเราให้เราลืมนิสัยอีกแล้ว พยายามประพฤติปฏิบัติเข้าถึงทางตรงมันก็เป็นความทุกข์ความยาก ความทุกข์ความยากเพราะเป็นสิ่งที่เราไม่เคย มันเป็นสิ่งเหมือนกับสุดวิสัย แต่ไม่สุดวิสัยของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ

ถ้าสุดวิสัยผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์มาทำไมเป็นครูบาอาจารย์เราได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมอันนี้ก่อนแล้ววางธรรมอันนี้ไว้ ครูบาอาจารย์ตามมานี้มันไม่สุดวิสัย แต่มันเหมือนสุดวิสัยเพราะเวลาเราทำขึ้นมา มันเป็นความคิดของเรา เราทำขนาดนี้ เราทำความเพียรมากมายขนาดนี้ ทำไมมันไม่สมความจริงของเรา? ความเพียรของเราความเพียรเล็กๆ ธรรมะอยู่ที่ปากตาย มันจะเป็นจะตายขนาดไหน มันจะหลอกเรา เราทำอะไรก็แล้วแต่ เจ็บไข้ได้ป่วยถึงที่สุดมันก็ต้องตาย

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติ เวลาเราอดนอนผ่อนอาหาร มันต้องอดนอนผ่อนอาหารเพราะต้องทำให้กิเลสนี้มันสงบ ให้มันอ่อนตัวลง กิเลสอ่อนตัวลงเท่าไร ชาติขันธ์อ่อนตัวลง ชาติขันธ์มีแรงมาก มันจะทำให้กิเลสนี้มีกำลังมาก ถ้ากิเลสนี้มีกำลังมาก มันจะทำให้เราคืนรนไปตามมัน มันก็ต้องการความปรารถนา มันจะคิดสิ่งที่มหัศจรรย์

ผู้ที่ใคร่ครวญจิตอยู่นะ เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ใจของตัวเองอยู่ จะเห็นเรื่องนี้มันเรื่องสิ่งมหัศจรรย์ สิ่งนี้คิดได้อย่างไร คิดได้อย่างไร มันจะมีความคิดแปลกๆ คิดที่มันคืนรนไปนี่มันคิดได้อย่างไร นั่นรู้ได้เลยว่ากิเลสมันพาคิด ในเราคนอย่างเรา ในผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ พระอย่างเรา ผู้ที่ปฏิบัติอย่างเรา มันต้องมีการไฝ่ดี มีความคิดดี มันคิดเป็นเรื่องอกุศล คิดเรื่องออกไป นั่นเพราะมันมีอำนาจเหนือเรา ถ้าอย่างนี้เกิดขึ้นจะต้องอดนอนผ่อนอาหาร ต้องให้กิเลสมันเบาบางลง มันเป็นการช่วยกัน

ถ้าเป็นผู้ที่จะฉลาด ปฏิบัติทางเครื่องดำเนินต้องมีอยู่ ปฏิบัติทางเครื่องดำเนินคือการเป็นปฏิบัติทางข้อวัตรปฏิบัติเป็นปฏิบัติทางเครื่องดำเนิน ถ้ามีปฏิบัติอยู่ มีเครื่องดำเนินอยู่ เหมือนกับมีถนนหนทาง ถ้ามีถนนหนทาง เราจะก้าวถึงหัวใจได้ ถ้าไม่มีถนนหนทาง เราจะก้าวถึงหัวใจของเราไม่ได้เลย ข้อวัตรปฏิบัติอยู่ เวลาทำอะไรมันก็เกียจ มันไม่อยากจะทำ มันจะหาเหตุผลของมัน เราฝืนมัน ฝืนมัน นั่นนะ เราได้ต่อสู้กับกิเลสโดยที่เราไม่รู้สีกตัวเลย ในการทำข้อวัตรปฏิบัติ นั่นนะ นั่นคือการต่อสู้กับกิเลสโดยหาบายๆ

แล้วเราพยายามพลิกตัวเข้าไป พลิกตัวเข้าไป มันละเอียดเข้าไปมันจะเห็นว่าเราลอยตัวขึ้นมา ความคิดมันจะเป็นอิสรภาพขึ้นมา ใจมันจะเป็นอิสระขึ้นมา ในเมื่อเราชนะแล้ว เราทำข้อวัตรจนเสร็จสมบูรณ์แล้ว แล้วเรามา นั่งสมาธิภาวนา เรามีความพร้อม

ถ้าเราไม่ทำข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา ข้อวัตรเรายังไม่เรียบร้อย เราจะมานั่งสมาธิภาวนา สิ่งนั้นก็ยังไม่ทำ ตรงนั้นก็ยังไม่ได้ชัด ตรงนั้นก็ยังไม่ได้ดู มันมีสิ่งที่ว่าทำให้จิตใจจิตใจเราออกไป นั่นนะ กิเลสมันฉลาดขนาดนี้ ขนาดที่ว่าถ้าเราทำเสร็จสมบูรณ์แล้วเรานั่ง ทุกอย่างไม่เป็นความกังวลใจ แล้วกิเลสมันได้หมุนออกไปรอบหนึ่ง ความเห็นของตัวมันได้พัฒนา มันได้หมุนเวียนออกไป ใจมันหมุนออกไป ใจมันได้ออกไปทำข้อวัตรขึ้นมา มันเปลี่ยนอารมณ์ เปลี่ยนความรู้สึก แล้วมันเปลี่ยนไป มันเป็นปัจจุบันใจ มันใหม่อยู่ มันไม่นอนเนื่องในหัวใจ ถ้าเราซ้าๆ ซากๆ อยู่อย่างนั้น มันนอนเนื่องในหัวใจ มันไม่มีทางออก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสงสารสัตว์โลกขนาดนี้ วางวัตรปฏิบัติไว้วางปฏิบัติพาเครื่องดำเนินไว้ให้เราดำเนินในการประพฤติปฏิบัติ แล้วกิเลสมันก็ต่อต้านมาตั้งแต่จากข้างนอก แล้วก็ต่อต้านจากภายใน แล้วเราก็ฟังมัน ฟังมัน เราฟังกิเลส เราไม่ได้ฟังธรรม ถ้าเราฟังธรรมขึ้นมา เราพยายามฝืนใจ ฟังธรรมขึ้นมาเป็นสุดมยปัญญา ฟังธรรมโดยสุดมยปัญญา จินตมยปัญญา เวลาธรรมมันเกิด นั่งสมาธิไปธรรมมันเกิด เกิดขึ้นมาโดยความรู้สึก นั่นก็ฟังธรรมส่วนหนึ่ง แต่ฟังธรรมโดยสมบูรณ์แบบ มันต้องสร้างสมาธิขึ้นมา ต้องให้เกิดเป็นปัจจุบันเลย

สิ่งที่เกิดขึ้นมา นานๆ เกิดขึ้นทีหนึ่ง นานๆ ปล่อยางทีหนึ่ง เราก็มีความสุขใจ มีความพอใจมาก สิ่งที่ว่าเหมือนกับทำไม่ได้ เราก็ทำได้ สิ่งที่เราไม่เคยไปเลย ในจังหวัดใด ในอำเภอใด เราไม่เคยไปเลย เราได้ยินแต่เขาว่า เราไม่เคยไป นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นปัจจุบันธรรม จิตที่สงบ เราไม่เคยเป็นไปเลย พอมันเป็นไป มันจะปล่อยาง มันจะว่าง มันจะปล่อยางขนาดไหน มันเป็นอาการที่มันเป็นขึ้นเป็นครั้งเป็นคราว เหมือนเราไปในสถานที่นั้นแต่เราไม่ใช่เป็นคนอำเภอนั้น คนจังหวัดนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตมันเข้าถึงสภาวะนั้นแล้ว สิ่งนั้นมันต้องเป็นปัจจุบันตลอด เหมือนเราเป็นคนอำเภอนั้น คนจังหวัดนั้น ก็เหมือนกับกำลังของจิตเราเข้าถึงตัวใจใจ กำลังของจิตเข้าถึงจิต พอเข้าถึงจิต มันจะทำงานได้ สิ่งที่มันทำงานได้ มันจะเป็นปัจจุบันตลอด สิ่งที่เป็นปัจจุบัน

ตลอด เห็นตลอดว่าอาการของใจจะเกิดอย่างนั้น พลิกแพลงได้อย่างนั้น วิปัสสนาได้อย่างนั้น นั้น ต้องทำให้จิตนี้เป็นเอกัคคตาธรรม จิตนี้เป็นหนึ่ง จิตนี้ตั้งมั่น อันนี้เป็นธรรมาฐ อาวุธที่เราจะไปชำระกิเลสเกิดขึ้นจากตรงนี้ เกิดขึ้นจากใจเราเป็นธรรมโดยสมบูรณ์แบบ เป็นธรรมใจ

“สมาธิธรรม” ผู้ที่มีความจิตตั้งมั่นนี้ มีสมาธินี้จะมีความสุขโดยส่วนตามความเป็นจริงว่า จิตจะมีความสุข สุขเพราะมันปล่อยวางสัมภาระออกมา สุขเพราะคนเคยแบกเคยหามแล้ววางสิ่งนั้นออกมา แต่สุขอันนี้มันเกิดขึ้นชั่วคราว เหมือนเราเข้าไปถึงจังหวัดนั้น อำเภอ นั้น เข้าไปได้ชั่วคราว แล้วเราต้องกลับ กลับที่อยู่ของเรา กลับบ้านเรา

อันนี้ก็เหมือนกัน กลับบ้านเรามันต้องกลับเข้าถึงตัวหัวใจ มันถึงจะถูกต้อง นั้นเป็นสิ่งที่ว่า มันเป็นบุคลาธิษฐาน แต่ในความเป็นจริงมันออก มันเข้าไปไม่ถึงเพราะอะไร เพราะขั้นมันเข้าถึงได้แค่เงา มันออกมารับรู้ใจ จิตนี้มันไม่เข้าถึงตัวของจิต มันเข้าไปสงบแล้วมันก็คลายตัวออกมา คลายตัวออกมา จะเป็นแบบนั้น ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ มันสงบตัวมากขึ้นไปแล้วออกรับรู้สิ่งต่างๆ มันก็ยังไม่มีการ

เราพยายามทำความสงบให้ลึกกว่านั้นขึ้นไปเป็นอัปปนาสมาธิก็ได้ เป็นสมาธิที่ลึกเข้าไป จนไม่เห็นนิมิตต่างๆ แล้วเราค่อยออกมารับรู้ เวลาออก จิตมันจะคลายตัวออกมา เราจะเข้าตัว มีสติอยู่ตลอดเวลา ดูความสงบของใจ ถ้ากำหนดคำปริกรรม จิตมันสงบเข้าไปขนาดไหน เรามีสติเข้าไปไม่ต้องตกใจ ไม่ต้องรีบร้อน ไม่ต้องเร่งด่วน ไปอย่างไร จิตจะเข้าอย่างไร เชิญตามสภาวะที่จะเป็นไป

จิตของคนไม่เหมือนกัน จริตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน จิต อำนาจของจิตจะสงบตัว จะเข้าถึงไม่เหมือนกัน ถ้าเข้าไม่ได้เราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พยายามดูความสงบของใจ ตะล่อมใจให้อยู่กับเราให้ได้ ถ้าตะล่อมใจให้อยู่กับเราให้ได้ เราจะถึงอำเภอนั้น ถึงจังหวัดนั้น ถ้าเราตะล่อมใจของเราไม่ได้ เราจะเข้าไม่ถึงตัวจิต ถ้าไม่เข้าถึงตัวจิต เราจะเริ่มต้นทำงานกันที่ไหน

นักกีฬาเขาจะแข่งขันกัน เขายังมีสนามฝึกซ้อม นี่ใจของเรา ในสมรภูมิที่จะประพาศปฏิบัติคือกายกับใจเท่านั้น กายนี้ขณะปัจจุบันนี้นั่งสงบอยู่ กายสงบอยู่แล้ว ใจมันสงบไหม ถ้าใจมันสงบขึ้นมามันก็เป็นผลของเรา ถ้ามันทำความสงบเข้ามา มันมีสติควบคุมเข้าไป มันจะสงบเข้ามา สงบเข้ามา

ถ้าสติมันไม่มีขึ้นมา มันออกไปตามประสา มันคิดออกไปเรื่อยเลห์พันเหลียม นี่ฟังกิเลส นั่งฟังธรรมอยู่ในปัจจุบันซึ่งๆ หน้า กิเลสมันก็เกิดขึ้นมาในหัวใจ เพราะกิเลสมันเป็นธรรมชาติของมัน มันชำระล้างยาก ยากตรงนี้ ยากตรงที่ว่ามันจะต้องเข้าไป

เวลาเราล้างภาชนะต่างๆ เราเป็นคนเอามาล้างมันถึงล้างได้ แต่เวลาจิตมันจะล้าง มันต้องล้างตัวมันเอง จากตัวของจิต จะโคนต้นไฟต้องใช้มีดที่ทำจากค้ำไฟนั้น นี่จะโคนจิต จะโคนทำลายหัวใจของเรา จะต้องใช้อำนาจของจิตตัวนั้น อำนาจของจิตคือพลังงานของเราที่เกิดขึ้น แล้วพลังงานนี้มันยังไม่เกิดขึ้น เราถึงว่าเราปฏิบัติธรรมไม่ประสบความสำเร็จกัน

เราปฏิบัติธรรม เราทำแต่เหตุแต่เหตุ ทำสร้างเหตุถูกต้อง สร้างเหตุแล้วฟังกิเลสไป กิเลสว่าอย่างนั้น กิเลสคิดการอย่างนั้น ฟังแต่กิเลสแล้วกิเลสก็ชักนำออกข้างนอกตลอดไป ต้องรู้เห็นสภาวะแบบนั้น สงสัยในอย่างใดก็อยากรู้สิ่งนั้น อยากรู้อยากเห็นไปตามอำนาจของกิเลสทั้งหมดเลย กิเลสก็ชักนำออกไป ประพฤติปฏิบัติอยู่แต่ฟังกิเลสไม่ฟังธรรม

ถ้าฟังธรรม คนมีสติ คนมีเขว่นมีปัญญา สิ่งนี้มันมีตำราอยู่กับบอกอยู่แล้ว ครูบาอาจารย์ก็เคยติดพันกับเรื่องนี้มาอยู่แล้ว ว่าการส่งจิตออกไปข้างนอกมันจะไม่ได้ประโยชน์สิ่งใด การส่งจิตออกไปมันมีความอยู่ได้เพราะกิเลสมันดันรน แล้วเราเชื่อกิเลสไป กิเลสมันก็มีพอใจกันไป มันก็ทำให้เราอยู่สภาวะแบบนั้น การปฏิบัติของเรามันถึงไม่เจริญไม่ก้าวหน้า

ถ้าสิ่งนั้นไม่ก้าวหน้า เราต้องมีเขว่นมีปัญญาว่าจะไม่เอาสิ่งใดเลย สิ่งใดก็แล้วแต่ที่เกิดมาในสมาธิเราจะไม่เอา เว้นไว้แต่กาย ขณะที่เห็นกาย เห็นสติปัญฐาน ๔ สิ่งนี้มันเป็นประโยชน์ ถ้าเว้นไว้อย่างนั้น เราจะดู แต่มันจะไม่เกิด ถ้ามันจะเกิดขึ้นมา เกิดเห็นสภาวะกาย เราจะตื่นตื่นมีอาการรับรู้สิ่งต่างๆ รับรู้มาก สะเทือนหัวใจมาก นั่นมันสะเทือนหัวใจ เราวิปัสสนา เราจะจับสิ่งนี้ไว้ไม่ได้ ต้องฝึกฝนจนกว่าเราจะประคองอาการของใจอันนี้ไว้ได้

ถ้าประคองอาการของใจ ประคองตัวใจ สิ่งที่เราเห็นนั้นมันจะเกิดขึ้น ภาพจะชัดเจน เว้นไว้แต่การเห็นกายนี้ แต่ในการเห็นต่างๆ เราปฏิบัติได้ เราไม่ต้องการ สิ่งนี้เราไม่เอา เราต้องการความสงบของใจ เพราะตัวความสงบของใจนั้นเป็นสัมมาสมาธิ เป็นธรรมาวุธ เป็นอาวุธที่จะชำระกิเลส

เราต้องมีภาระที่จะไปทำงาน มีสนามฝึกซ้อม มีที่ทำงานของใจ เราหาที่ทำงานของใจได้ถ้าจิตเป็นสมาธิขึ้นมา นี่เองคือตัวตั้งมั่น ตัวจิตนี้ แล้วยกตัวจิตนี้ขึ้นวิปัสสนา วิปัสสนานั้นนะ จะเริ่มฟังธรรมจากการประพฤติปฏิบัติ ฟังธรรมจากตัวเอง ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใด อยู่ที่ไหนก็ฟังธรรมตลอดเวลา

มันจะมีอาการของมันในการต่อต้าน สภาพของกิเลสมันจะต่อต้านกับการประพฤติปฏิบัติ นี่ ไม่ให้การประพฤติปฏิบัตินี้เป็นไปตามสถานะตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้ คนเราต้องมีอำนาจ วิชา อินทรีย์แก่กล้า ถ้าอินทรีย์ไม่แก่กล้า ความเห็นอันนั้นมันไม่ชัดเจน ถ้าไม่ชัดเจน เราพยายามสะสมของเรา ทำสมาธิขึ้นมา ถือศีล ทำศีลเราให้บริสุทธิ์ “ศีล สมาธิ ปัญญา”

ถ้าศีลเราดี มีความพื้นฐานเราดี เราปรับพื้นฐานเราดี พยายามทำใจพื้นฐานของเราดีขึ้น มาแล้วเรากลับมาประพฤติปฏิบัติ กลับมาแยกแยะออกไป ขึ้นของปัญญา ปัญญาจะแยกแยะสิ่งนี้ออกไปได้ ถ้าแยกแยะสิ่งนี้ออกไป สิ่งที่เกิดขึ้น ถ้าจับต้องได้ ถ้าจับต้องไม่ได้ มันแยกไม่ได้ แยกด้วยปัญญาจะแยกอะไร งานขึ้นมา งานนี้มันทำให้เราลงเลสงสัยไปหมดเลย จะทำอย่างไร จะทำตรงไหน จะจับต้องตรงไหน

นี่ไง ทำตรงหัวใจที่มันสงบ ถ้าหัวใจมันสงบ มันทำสิ่งนั้น หัวใจสงบทำอะไร? ทำในสติ ปฏิฐาน ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ในการพิจารณาเวทนา พิจารณาเวทนาในขั้นของสมาธิก็พิจารณาได้ เวลามันเกิดขึ้นมา นั่งสมาธิอยู่มันเกิดความเจ็บปวดขึ้นมา เราใคร่ครวญเวทนาไป มันก็เป็นเวทนาไป จิตมันก็ปล่อยวางเข้ามา สงบเข้ามา สงบเข้ามา

เหมือนกัน เป็นเวทนาที่ว่าเราฝึกฝนด้วยปัญญา มันจะปล่อยวาง ปล่อยวางจากความเป็นเปลือกเข้ามา แล้วก็พิจารณาเข้าไป ซ้ำเข้าไป ซ้ำเข้าไป ซ้ำสิ่งที่เป็นเวทนา สิ่งที่เป็นเวทนามันเกิดขึ้นๆ หน້า สิ่งที่เกิดขึ้นๆ หนัานี้เราจับต้องได้ เราจับต้องได้มันก็เป็นงานของเรา แต่เราสู้ไม่ไหว เพราะเป็นงานที่หนักมาก งานที่หนักกำลังเราไม่พอ เราถึงต้องพยายามหลบเข้าทำสมาธิก่อน หลบเข้ามาเพื่อฝึกฝนให้เราฝึกกำลังขึ้นมา

ถ้ากำลังมันพอต่อสู้กันได้ มันจะออกไปวิปัสสนา ออกไปแยกแยะเวทนา มันก็เป็นไปได้ แต่ถ้ากำลังเราไม่พอ ออกไปสู่เวทนา เวทนาเพิ่ม ๒ เพิ่ม ๓ เราใช้ทนเอาอยู่เฉยๆ นั้นเป็นขั้นดี

บารมี ชั้นศีลธรรม การอดทน การต่อสู้นี้ก็เป็นการยับยั้งไม่ให้เวทนานี้มีอำนาจเหนือเรา นี่ก็เป็นไปได้ สิ่งนี้ก็ได้ทำได้เหมือนกัน ทำได้เป็นครั้งเป็นคราว เป็นอุบายวิธีการ เป็นเครื่องดำเนินไป

การจะต่อสู้กับข้าศึก เราต้องมีลูกล่อลูกชนตลอดไป ลูกล่อลูกชนนะ ควรถอยเราถอย เพราะกำลังเราไม่พอ เราถอย ถ้าวถอยแล้วมันจะไปทำให้เราไม่ถึงกับว่าเป็นการฝังใจ แต่ถ้าเราไม่ถอยขึ้นมา เราต่อสู้ มันชนะได้เหมือนกัน แต่เป็นการต่อสู้หนเดียวแล้วมันจะฝังใจ แล้วเราจะไม่อยากเผชิญกับสิ่งนี้อีกเลย แล้วมันจะเป็นไปได้อย่างไร เราต้องวิปัสสนาตลอดไป ปัญญาของเราจะใคร่ครวญ จะต้องแยกแยะนะ งานเราจะละเอียดอ่อนไปเรื่อยๆ ละเอียดอ่อนเจริญงอกงามไปเรื่อยๆ เจริญงอกงามขึ้นมาในหัวใจ

หัวใจที่ทุกข์ร้อนอยู่นี้ หัวใจที่ว่ากันไปไม่ได้อยู่นี้ เวลามันพลิกขึ้นมาทีหนึ่งแล้วนะ มันจะเป็นพระอริยบุคคลขึ้นมาจะ ใจนี้เป็นพระอริยบุคคล พระโศดบันนี่จะเป็นใครก็เป็นได้ จะเป็นผู้หญิง เป็นผู้ชาย เป็นพระ เป็นชี เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ มันสำคัญที่ใจทำให้ได้ ถ้าใจทำได้นั้น เป็นพระอริยบุคคลขึ้นมาจากใจดวงนั้น

“เปลือกนอก” เปลือกนอกนี้เป็นสิ่งที่ได้มาจากอำนาจวาสนาไม่เหมือนกัน บางคนเกิดมา เพราะว่าถ้าถือศีลบริสุทธิ์ขึ้นมา เกิดมาแล้วจะมีรูปสวย ถ้าคนให้มีทานไว้มาก เกิดมาจะมีสมบัติมาก นี่ความเกิดมาอยู่ที่การสะสมมาแต่อดีตชาติ สิ่งที่จะสะสมแล้วมันจะเป็นไป อันนี้เราไม่ต้องไปกังวล เพราะมันเป็นสิ่งที่เป็นอดีตมา เราแก้อดีตไม่ได้ มันเป็นปัจจุบันมาแล้ว

แต่เป็นพระในปัจจุบันนี้เราทำได้ เราประพฤติปฏิบัติจนเป็นพระขึ้นมาจากหัวใจนี้เราทำได้ ทำได้ด้วยการตั้งใจและจงใจทำ วิปัสสนาแยกออกไปด้วยปัญญา ปัญญาทำตรงนี้ แยกสิ่งนี้ สิ่งนี้ไม่ใช่เรา กายนี้ไม่ใช่เรา สรรพสิ่งนี้ไม่ใช่เรา สิ่งนี้อาศัยเกิดขึ้นมาเพราะอำนาจวาสนา เกิดขึ้นมาจากอำนาจวาสนา ถึงได้เกิดมาเป็นคน เกิดขึ้นมาเป็นคนถ้าไม่ประพฤติปฏิบัติธรรม มีแต่ความทุกข์ฝังหัวใจ ความทุกข์นี้จะฝังหัวใจไปตลอด จนพยายามทำให้เราตื่นตัวออกมาจนประพฤติปฏิบัติ

แล้วในการประพฤติปฏิบัตินี้มันก็เป็นการทุกข์ซับซ้อนเข้าไป เป็นความทุกข์ที่จะพ้นออกจากทุกข์นี้ มันเป็นเรื่องที่อาจหาญรู้เริงร่าจะทำมาก เพราะมันเป็นทางออกทางเดียว สิ่งที่เป็น

ทางออกทางเดียว เหมือนกับเราอยู่ในกลางทะเลเพลิง เราจะดิ้นรนออกไปจากกลางทะเลเพลิงนั้นได้ เราจะพ้นออกจากทะเลเพลิง

นี่ก็เหมือนกัน เราอยู่ในท่ามกลางของวิญญู อยู่ในท่ามกลางของการเกิดและการตาย ทุกคนเกิดมาแล้วต้องตายหมด ถ้าตายไปแล้วโดยที่ไม่ได้ประพฤติปฏิบัติสมควรแก่ธรรม เราจะต้องไปเกิดอีก แล้วเจอสภาวะแบบนี้ หรือเจอสภาวะที่เลวร้ายกว่านี้ เพราะจิตเรานี้มันไม่แน่นอนจะเกิดอีกสถานะไหน อยู่ที่อำนาจวาสนาการเวลาดิจดับนี้ ดับตรงไหนก่อน ถ้าดับดีก็ไปดี ถ้าดับสิ่งที่ไม่ดีก็ไปไม่ดี

พระเทวทัต ขนาดที่ว่าเหาะเหินเดินฟ้าได้ เวลาตายไปตกนรกอเวจี ใหม่ๆ ที่เขาเคยประพฤติปฏิบัติธรรมอยู่ แต่เวลาจิตของเขาคิดถึงสิ่งที่ไม่ดี แล้วเขาก็กังวลใจ มาลาพระพุทธรเจ้า คิดถึงคิดได้ คิดว่าเราทำผิดพลาดแล้ว ให้พระหามมาลาพระพุทธรเจ้า แต่เพราะกรรมหนัก ลงจะไปล้างหน้า เอาเท้าลงพื้นเท่านั้นนะ ดูดไปเลย เวลาตาย ตายอย่างนั้น เวลาตายไปแล้วมันจะเจอสภาวะของแต่ละบุคคล ถึงไม่เหมือนกัน

ถึงว่าอำนาจสิ่งนั้นมันจะต้องไปเกิดอีก ใจดวงนี้จะต้องไปเกิดอีกถ้าเราไม่ออกมาขวนขวายในการประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติจะไม่มาเจอกับสิ่งนี้อีก ถ้าพ้นออกไปจากนี้ได้ ใจนี้จะเป็นความสุข วิมุตติสุข สุขนี้ไม่มีในโลก ความสุขของโลกเขาเป็นสุขของเหยื่อล่อ เหยื่อล่อให้มีความพอใจกัน เขาก็เพลินเพลินกันนั้น แล้วปัญญาคนมันก็แปลก คิดได้เท่านั้นนะ

ผู้ที่ไม่เชื่อในหลักของศาสนา คิดได้หลักศาสนา เห็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินี้ทำไมเขาถึงว่ามีเวล่ำเวลากันเหลือเฟือขนาดไหนต้องไปประพฤติปฏิบัติ ใหม่ๆ ที่เขาเป็นคนฉลาด เขาจะเอาหัวใจนี้ออกจากกิเลส ออกจากสิ่งที่เศร้าหมอง ออกจากการที่เป็นอำนาจของเจ้าวิญญูจักรพญามาร พ้นออกไปจากมาร เขายังคิดติเตียนออกของเขา นั่นนะ เขาฟังกิเลสโดยชัดๆ เลย

เราฟังกิเลสโดยที่ว่าเป็นการต่อสู้กันเพราะกิเลสมีอำนาจเหนือกว่า จำใจต้องฟังเขา จำใจเขาเกิดขึ้นมาแล้วเราแยกแยะไม่ถูก เราถึงว่าฟังกิเลสโดยที่ที่ไม่ตั้งใจ เราไม่ตั้งใจฟังนะ แต่กิเลสมันอยู่กับเรา กิเลสมันเป็นธรรมชาติอันหนึ่งที่มันลึกลับอยู่ในหัวใจของเรา เราถึงแยกไม่ถูกว่าอันไหนเป็นกิเลส อันไหนเป็นธรรม ถ้าอันนั้นเป็นกิเลส สิ่งที่เป็นกิเลสนี้จะทำให้เราผิดพลาดออกไป การประพฤติปฏิบัติของเราจะไม่สมควรแก่ธรรม เพราะสิ่งนี้เป็นกิเลสขบไส

แต่ถ้าเป็นธรรมขึ้นมา เป็นธรรมขึ้นมามันก็ป็นมัชฌิมาปฏิปทา มัชฌิมาปฏิปทา คือเราทำแล้วมันสมดุล พอดีสมดุล สิ่งทีสมดุลสมดุลขึ้นไป มันจะปล่อยวาง ปล่อยวาง ปล่อยวางเข้ามา มันจะเวิ้งว้างเข้ามาขนาดไหน นั่นเป็นการฟังธรรม ฟังธรรมบ่อยๆ เข้าจนมันเป็นธรรมขึ้นมา มันจะต้องเป็นธรรมขึ้นมาเพราะใช้ปัญญาแยกแยะออกไป ปัญญาแยกแยะออกไป

ถ้าปัญญา ปัญญาเก็บไว้ไม่เป็นประโยชน์ เราขณะที่ปัญญามันจะก้าวเดิน ถ้าเราไม่ใช้ปัญญาขึ้นมา ปัญญาจะไม่เป็นประโยชน์ เราจะคิดว่าเก็บไว้ก่อนแล้วใช้คราวหน้านะ ขณะที่มันเกิดขึ้นมาเป็นปัจจุบัน ต้องเป็นปัจจุบัน แล้วครั้งหน้าไปเกิดเอาใหม่ ปัญญาจะเกิดดับ ปัญญาไม่ต้องซื้อหา มันเกิดขึ้นมาจากหัวใจ แต่มันเกิดขึ้นมาชั่วคราวชั่วคราว

ถ้ากิเลสมันมีอำนาจเหนือกว่า มันเกิดขึ้นมาได้ มันนึกไม่ออก มันคิดไม่ได้ เพราะสิ่งนั้นมีอำนาจเหนือกว่า สิ่งทีมีอำนาจเหนือกว่า เราปล่อยๆ เราพยายามปล่อยแล้วกลับมาทำความเข้าใจ ใจต้องมีอาศัยความสงบ อาศัยพลังงาน ถ้าไม่มีพลังงาน การทำนั้นทำแต่ฟันเฟืองไปนะ สิ่งนี้ฟันเฟืองไป เราถึงไม่ต้องรีบร้อน ถ้ารีบร้อนด่วนได้จะไม่สมควรปรารถนา เพราะเรารีบร้อน เราคาดหมายไป มันเป็นการคาดหมาย มันหลอกตัวเอง ทำไปตามความเป็นจริง

สิ่งที่ว่ามันเป็นประโยชน์ มันเป็นประโยชน์ ครูบาอาจารย์ส่วนครูบาอาจารย์ อำนาจวาสนาของครูบาอาจารย์เป็นส่วนหนึ่ง ของเราเป็นส่วนหนึ่ง เราทำของเราจนกว่ามันจะเป็นประโยชน์ของเรา ถ้าเป็นประโยชน์ของเรา มันก็จะเป็นผลงานของเรา ถ้าไม่เป็นประโยชน์ของเรา เป็นผลงานของเขา เราจำของเขามา เห็นไหม สมบัติยืม ขณะที่ประพฤติปฏิบัตินี้ก็ป็นสมบัติยืมทั้งหมด ต้องยืมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก่อน

ข้อวัตรปฏิบัตินี้ใครวางไว้? องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ เป็นสมบัติยืม จนกว่าจะรู้เองเห็นเองขึ้นมาในปัจจุบันในท่ามกลางหัวใจนี้ จะเป็นสมบัติส่วนตัว ถ้าเป็นสมบัติส่วนตัวขึ้นมา อันนี้ฟังตนเองได้ ถ้าใจฟังตนเองได้มันจะมีความสุขขึ้นมา แล้วจะเห็นโลกนะ

สิ่งที่เขาพูดกันว่าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขณะเวลาเหลือเพื่อ ชีวิตนี้เกิดมาทำไมเอาเวลามาใช้กับสิ่งนั้น นั่นจะไม่คิดอย่างนั้น จะคิดอย่างนี้ไม่ได้เลย จะเห็นคุณประโยชน์ของการประพฤติปฏิบัติ เห็นคุณค่าของเวลา เวลาเราเวลาน้อย เวลาเรา ชีวิตนี้มีน้อย เรากลัวว่าเราจะไม่ถึงที่สุด มันคิด

ไปอย่างนั้นนะ คิดว่าเราจะไม่ถึงที่สุด เราทำถึงที่สุดไม่ได้ ขอเวลาให้เราได้ประพฤติปฏิบัติ ถ้าคิดอย่างนี้แล้วมันจะมีความเพียร ความเพียรจะเกิดขึ้นมาจากเราเห็นผลประโยชน์

ถ้าเราไม่เห็นประโยชน์ขึ้นมา เราจะไม่ทำความเพียร ทำความเพียรให้เห็นโทษของกิเลส ถ้าเห็นประโยชน์ของการทำความเพียร แล้วทำประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนเห็นโทษของกิเลส มันจะปล่อยวางโทษของกิเลส โทษของกิเลส กิเลสคือสิ่งที่ผูกมัด กิเลสมันล่อลวงให้เราเห็นผิด เห็นผิดว่าร่างกายนี้เป็นของเรา เห็นผิดโดยสัญชาตญาณ โดยกิเลส ตัวของกิเลสมันอยู่ลึกขนาดนั้น ถึงต้องใช้ปัญญาเข้าไป

เวลาบอกแล้วว่าร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ทุกคนบอกรู้ รู้โดยสัญญา รู้โดยความคิดความหมายของเรา รู้โดยการศึกษาธรรม รู้โดยเราเป็นชาวพุทธ

เราเป็นชาวพุทธ เราพบพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องแปรสภาพเป็นธรรมดา” เราก็รู้ทุกคนก็รู้ แต่รู้จากเปลือก รู้จากสัญญา รู้จากสิ่งที่มันเป็นสมบัติจากภายนอกเข้ามา รู้จากสมบัติ

แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ จิตสงบเข้ามา รู้จิต ตัวจิตตัวสงบ ตัวเข้าไปทำความสงบ เวลามันปล่อยวาง มันเว้งว่าง เว้งว่างตรงนั้น สอนตรงนั้นใจ สอนในหัวใจของเรา สอนหัวใจของเราที่มันเป็นจิตปฏิสนธิที่มันหลงไปกับสิ่งนี้แล้วมันหมุนไป สอนให้มันฉลาดขึ้นมา พอมันฉลาดขึ้นมาแล้วเราสร้างขึ้นมา สร้างพลังงาน สร้างปัญญาขึ้นมา

สิ่งที่เราสร้างขึ้นมา สร้างขึ้นมาให้ใจนี้เข้าใจ สิ่งที่เราเข้าใจ มันก็จะ อ้อ! มันก็จะปล่อยวางความสุขเกิดจากการปล่อยวาง ความปล่อยวางแล้วต้องขาดตลอดไป การคราดบ่อยๆ ทำบ่อยๆ การย่ำคิดย่ำทำสมความทดลองทางวิทยาศาสตร์ขนาดไหน ออกมาเป็นผลให้ความพอใจกับใจตลอด

นี่ก็เหมือนกัน ในการใคร่ครวญ ในการประพฤติปฏิบัติ ในการใช้ปัญญาแยกแยะออกไป กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย จันทรไม่ใช่เรา เราไม่ใช่จันทร ถึงจุดหนึ่งแล้วมันจะเห็นสภาวะแบบนั้น จะปล่อยวางอย่างนี้ทุกครั้งไป ปล่อยวางอย่างนี้ทุกครั้งไป เราก็ชำตรนี้ตลอดไป เราจะไม่ว้าวไป ที่อื่น ถ้าก้าวไปที่อื่น นั่นฟังกิเลสแล้วนะ

กิเลสอย่างละเอียดกระซิบที่หูแล้วว่าเราทำสมประโยชน์แล้ว เราควรทำงานที่มากไปกว่านี้ งานที่เป็นประโยชน์มากกว่านี้ งานข้างหน้างยังมีอยู่ นี่มันจะก้าวเดินไปข้างหน้า ก้าวเดินไปเป็นอนาคตไฉน

อดีต อนาคตไม่สามารถชำระกิเลสได้ ต้องเป็นปัจจุบันทั้งหมด เราจะไม่ก้าวไปอดีต อนาคต เราจะทำอยู่ตรงปัจจุบันนี้ ทำอยู่บนปัจจุบันจนถึงกับเราได้ฟังธรรมโดยธรรมของเราเกิดขึ้นมา กังวานในหัวใจนะ ขาดออกหมด จิตนี้เป็นจิต ทุกข์นี้เป็นทุกข์ ชนชั้นนี้เป็นชั้น แยกออกจากกันโดยธรรมชาติของมัน แยกออกจากกันโดยการสมุจเฉตปหาน นี่เป็นการฟังธรรมในหัวใจ เป็นพระอริยบุคคลขึ้นมาจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นถึงจะเป็นสิ่งที่ฟังได้

ฟังธรรมต้องฟังแบบนี้ ถ้าฟังกิเลส กิเลสจะทำให้เราคลาดเคลื่อนออกไป จะคลาดเคลื่อนไปตลอด แล้วกิเลสสิ่งที่ละเอียดอยู่ก็มีการหลอกล่อตลอดไป เราก็ต้องตามขึ้นไปเพื่อจะชำระกิเลสให้พ้นออกไปจากกิเลสให้ได้ ฟังธรรมจนถึงที่สุด ถ้าเราฟังธรรมขึ้นมา เราฟังธรรมของเราเองเสียด้วยนะ เราไม่ได้ฟังธรรมของใคร

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้แน่นอน แล้วเราเคารพเลื่อมใสบูชา เพราะถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุกเบิกทางไว้ใครจะก้าวเดินอย่างนี้เป็นไปไม่ได้ ต้องมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมาก่อน แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อะไรก็เดียว ในศาสนาแต่ละครั้งขึ้นมาจะมีพระพุทธเจ้าองค์เดียวเท่านั้น แล้วต่อมาต่อมานี้เป็นสาวก-สาวกะ เป็นผู้ได้ยินได้ฟังแล้วเดินตามมาจนเข้าถึงธรรมเหมือนกัน

นี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันขาดออกไปจากหัวใจ มันขาดออกไปจากสถานะตามความเป็นจริง เป็นปัจเจกดัง มีความสุข มีความเข้าใจ แต่สิ่งที่ละเอียดอยู่มันก็หลอกอยู่จากภายนอกหน้า เราต้องพยายามก้าวเดินต่อไป สิ่งที่กำลังก้าวเดินต่อไป คนเราเคยทำการค้า เคยทำประกอบธุรกิจต่างๆ มันมีผลเจริญงอกงามตลอด ทุกคนต้องอยากได้อยากมี

ใจก็เหมือนกัน ในเมื่อเห็นผลประโยชน์ของใจดวงนี้ ถ้าอย่างนี้แล้ว จากเดิมที่ว่าไม่มีกำลังใจ แล้วเราจะทำไม่ได้ มีความลังเลสงสัย แต่นี่ไม่มีวิกิจจนา วิกิจจนาขาดออกไปแล้ว ความ

ลัทธิสงฆ์ของใจจะไม่มี ไม่มีความลัทธิสงฆ์ว่าธรรมนี้ไม่มี ธรรมนี้ปฏิบัติไม่ได้ ไม่มีอีกแล้ว จากใจดวงนี้

ใจดวงนี้จะมีความตั้งมั่นของมัน มีความว่าให้เปลี่ยนไปทางอื่นเป็นไปไม่ได้ จะไขว่คว้า จะพยายามแสวงหาสิ่งนี้ จะแสวงหาสิ่งที่ตัวเองอยากได้ ตัวเองอยากเจอ อยากจะเจอสิ่งที่มี ความสุขอย่างนี้ขึ้นไป มันมีกำลังใจขึ้นมา นี่ความเพียรที่อุกฤษฏ์เกิด เกิดอย่างนี้

จากความเพียรธรรมดานะ จากสติปัญญาเป็นมหาสติ-มหาปัญญาเกิดขึ้นมาได้ยังไง จาก สติที่เราตั้งต้นใหม่ๆ เราตั้งต้นแทบไม่เป็นเลย สติเราอยู่ที่ไหน เราตั้งอย่างไรเราก็ตั่งไม่เป็น แต่อันนี้เป็น อันนี้เป็นเพราะอันนี้ประพฤติกฎปฏิบัติมาจนเข้าใจ มีสติสัมปชัญญะ สติพร้อม สมาธิพร้อม มรรคถึงสามัคคี

มรรคจะสามัคคีได้ต้องรวมตัวไปตลอด แล้วสิ่งนี้พร้อมมารวมตัวขึ้นไป มันเกิดขึ้นมาแล้ว เราสร้างขึ้นไป สติจะสมบูรณ์ขึ้นไป ปัญญาของเราจะสมบูรณ์ขึ้นไป แล้วกิเลสมันก็จะเหือดขึ้นไป สิ่งที่จะเหือดขึ้นไปมันก็สมควรที่จะต่อสู้ขึ้นไปในท่ามกลางหัวใจของเรา ในท่ามกลางสิ่งที่ลึกลับ ในหัวใจของเรา ปฏิสนธิจิตพาจิตนี้ไปตายไปเกิด การชำระกิเลสนี้ก็ชำระกิเลสที่จิตนี้ จิตนี้มีกิเลส อยู่ จะชำระที่จิตนี้ต้องย้อนกลับเข้ามาทวนกระแสทั้งหมด

สิ่งที่ทวนกระแสเข้าไป สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าไป เจริญกรรมจนฝ่าเท้าแตก นั่งสมาธิทุกวัน ย่นคำคั้นย่นรุ่ง เพื่อดวงจิตดวงนี้เท่านั้นเลย เพื่อจะค้นคว้าสิ่งนี้เท่านั้น สิ่งนี้เป็นเรื่องงานภายนอก งานภายนอกประกอบขึ้นมาเพื่อจะเป็นงานภายใน เจริญกรรมขนาดไหนก็เพื่อหัวใจของเรา แล้ว มันจะแปลกประหลาดมหัศจรรย์ เห็นความหัวใจของมันพลิกแพลงออกไป ความรู้ต่างๆ เกิดขึ้นนะ รู้สิ่งต่างๆ รู้สิ่งที่ไม่รู้ก็อยากรู้

อย่าฟังกิเลสนะ กิเลสจะพาออกไปนอกกลุ่มนอทาง กิเลสจะพาออกจากในวงของอริยสัจ ในวงของอริยสัจ ทุกข์ควรกำหนดเท่านั้น สิ่งทีือกิเลสพาออก เวลาจิตมันสงบขึ้นมานะ เพราะกิเลส มันไม่ได้ตายไปด้วย กิเลสอย่างละเอียดไม่ได้ตายไปด้วย กิเลสอย่างหยาบมันขาดไปนี้ขาดไปโดย ธรรมชาติ แต่กิเลสอย่างละเอียดนี้ยังพลิกแพลงให้เราติดข้องไป ถ้าเราฟังกิเลสเราก็จะผิดพลาดไป เราฟังกิเลส แต่มันก็ฟังโดยภาวะจำยอมเพราะไม่รู้ สิ่งที่ไม่รู้เป็นกิเลส เพราะเราไม่รู้ เรามีกิเลสอยู่ เราถึงต้องประพฤติกฎปฏิบัตินี้ใช้ไหม

เพราะเราประพฤติกปฏิบัติ เราจะต่อสู้กับมัน ต่อสู้กับมันคือต่อสู้กับเรา ต่อสู้กับความเห็น ความเห็นที่ความเห็นสิ่งต่างๆ นั่นคือตัวกิเลสทั้งหมด กิเลสใช้ปัญญาทั้งหมด ถึงต้องทำความสงบของใจแล้วพลิกแพลงออกไปให้เป็นมรรค สิ่งที่เป็นกิเลสทั้งหมดเปลี่ยนเป็นมรรคบ้าง เปลี่ยนเป็นกิเลสบ้าง ต่อสู้กันกลางหัวใจ

ถ้ากิเลสมันมีอำนาจมากกว่า มันก็ดึงความเห็นของเราออกไปตามอำนาจของเขา มันจะเวียนออกไปข้างนอก เวียนไปรับรู้ความเห็นต่างๆ ถ้าความเห็นต่างๆ ความเห็นที่เห็นสภาวะข้างนอก เห็นนรกสวรรค์ เห็นจิต เห็นดวงวิญญาณ เห็นต่างๆ นี่จิตส่งออก

สิ่งนี้ไม่เป็นประโยชน์ในการประพฤติกปฏิบัติ นี่ฟังกิเลส โคนกิเลสพาไป ดึงกลับมา ดึงกลับมาว่าสิ่งนี้รับรู้แล้วมันเป็นอำนาจวาสนา มันเป็นสิ่งที่ว่าเราต้องรู้แล้ววางไว้ ไม่ไปดีใจ เสียใจกับสิ่งนั้น เอาไว้ให้เราถึงที่สุดก่อน แล้วสิ่งนี้จะประโยชน์กับเราหรือไม่เป็นประโยชน์กับเรา เราค่อยมาใช้งานมันทีหลัง เราวางไว้ วางไว้ แล้วเราย้อนกลับเข้ามา จะต้องเป็นกาย เป็นเวทนา เป็นจิต เป็นธรรมเท่านั้น จิตสงบเข้าไป สงบเข้าไปจนจับต้องสิ่งนี้แล้วแยกออกไป แยกออกไป แยกด้วยกำลัง

มันเป็นอริยสัจ สิ่งที่เป็นอริยสัจ อริยสัจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็อันหนึ่ง อริยสัจของใจดวงนั้นก็อันหนึ่ง อริยสัจของใจดวงนั้นคือได้ทำงานสิ่งนั้นใจ ได้กำหนดทุกข์ ทุกข์ในกาย ทุกข์ในจิต กำหนดสิ่งนี้ สิ่งนี้มันติดพันเหมือนกัน แต่ความละเอียดของการประพฤติกปฏิบัติต่างกัน ต่างกันเพราะจิตมันละเอียดเข้าไป

สิ่งที่ละเอียดเข้าไป กิเลสมันละเอียดเข้าไป มันก็มีพลิกแพลงก็มีความละเอียดกว่า สิ่งทีละเอียดกว่าต้องแยกให้ชำนาญมากกว่า ต้องตั้งสติให้ดี ตั้งสติให้ดี สิ่งนี้ก็ใคร่ครวญไป เพราะคนเคยทำงานของผู้ที่เคยผ่านงานมา คนเคยผ่านงานมา ทำงานจะคล่องตัวกว่าคนไม่เคยผ่านงานมา

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตมันสูงขึ้นมา มันเคยผ่านงานมาแล้ว มันแยกแยะได้มากกว่า แยกแยะได้คล่องตัวกว่า แยกเข้าไป แยกเข้าไป กิเลสมันเปลี่ยนแปลงออกไปวิธีการอย่างไร เราจะต้องใช้อุปาย กลอุบายของเราซับซ้อนเข้าไปเรื่อยๆ กลอุบายวิธีการไม่ใช่อย่างเก่า ถ้าใช้อย่างเก่า สัญญามันจำได้หมายรู้ สร้างสถานการณ์ให้เป็นไป สิ่งที่เป็นไป เราทำงานขึ้นมา เราเหนื่อย ทุกคนทำงานเหนื่อยมาก ทุกคนต้องการผล เพื่อปฏิบัติแล้วให้ถึงที่สุด

ถึงที่สุดแล้วเวลากิเลสขาดออกไปแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังต้องทำความสงบของใจอยู่ตลอดเวลา เพราะใจ ใจนี้เพื่อให้มีความสมดุลกัน ถ้าขั้นกับจิตสมดุลกันจะมีความสุขอยู่สบาย ถ้าไม่สมดุลกัน ใจกับขั้นไม่สมดุลกัน มันก็ต้องเบียดเบียนกัน สิ่งที่ยึดเบียดเบียนกันมันเป็นสิ่งที่มีกิเลส เรามีกิเลสอยู่เบียดเบียนกันแล้วเป็นความทุกข์ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เป็นแบบนั้น สิ่งที่ยึดเบียดเบียนกัน เวลาที่ว่าหาหมอรักษา ให้หมอรักษา รักษาเรื่องท้อง รักษาเรื่องโรคต่างๆ นี่เวลามันเบียดเบียนกัน อาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องอยู่ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไปสุดแล้ว ในการทำความเพียรเป็นเครื่องอยู่ตลอดไป

ฉะนั้น เราไม่ได้ทำความเพียรเป็นเครื่องอยู่ เราทำความเพียรเป็นการแผดเผา เราทำความเพียรเพื่อชำระกิเลส เราถึงต้องใช้ความเพียรของเราทุ่มใส่เข้าไป เพราะเราจะนอนใจไม่ได้ ถ้าเรานอนใจว่าเราจะทำความเพียรไปแบบว่าสนุกสุขสบาย ทำประสาของเราไป นี่ฟังกิเลส

กิเลสจะบอกอย่างนี้ กิเลสจะไม่ให้เราเข้าถึงจุดหมาย กิเลสจะทำให้เราไม่เดินก้าวหน้าเดินต่อไป เราถึงจะทำของเราเต็มที่ของเรา นี่เหตุผลมีขนาดไหนเราใส่เข้าไปเต็มที่ ใส่เข้าไปคือว่าใช้ทุกอย่าง ใช้ทุกกระบวนการของความคิด ใช้ความเห็นของเราต่างๆ ทำความสงบของใจเข้ามาเป็นคุณค่าของใจดวงนี้ ให้ใจดวงนี้ตั้งมั่นขึ้นมา

แล้วออกไปแยกแยะสิ่งต่างๆ แยกแยะความเป็นไปของมัน แยกแยะไปจนถึงที่สุด มันต้องทำลายของมันออกไป ทำลายโดยธรรมชาตินะ ธาตุเป็นธาตุ จิตเป็นจิต จะปล่อยวางออกจากกัน ถึงที่สุดแล้วมันจะเป็นธรรมอย่างนั้น ธรรมอย่างนี้จะเกิดขึ้นมา ต้องให้เกิดขึ้นมาจากใจของผู้ที่ปฏิบัติ ใจของผู้ที่ปฏิบัติเห็นอาการแบบนี้จะเข้าใจตามความเป็นจริงแบบนี้ นั่นเป็นการฟังธรรมสิ่งที่ฟังธรรมของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเอง

ผู้ใดเห็นธรรม เห็นธรรมโดยตามความเป็นจริงจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นเห็นสภาวธรรมแบบนี้เกิดขึ้นมาจากหัวใจ แล้วเข้าใจตามความเป็นจริงเป็นปัจจัยตั้ง เป็นพระอริยบุคคลขึ้นมาแล้ว อิ่มอกอิ่มใจนะ

จากความทุกข์ยาก เราต้องกระเลื่อกระแสนไปด้วยความไม่ได้ผลประโยชน์เลย คนเราประกอบสัมมาอาชีพะตามทางโลกแล้วไม่สมความมุ่งหมายนี้มีความทุกข์มาก แต่ก็ต้องดิ้นรนไปตามสภาวะแบบนี้จนกว่าชีวิตนี้จะหมดสิ้นไป ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้าไม่ได้ผลงาน เรา

ก็ต้องทำของเราไป ทำเพื่อถึงที่สุดแล้วมันเป็นการสร้างอำนาจสนา ถ้ามีอำนาจสนา มันจะตัดเข้ามาเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามาอย่างนี้ เป็นพระอรหันต์บุคคลเข้าไปเป็นชั้นเป็นตอน

ถ้าไม่มีอำนาจสานักเป็นการประพตปฏิบัติเพื่อเป็นจรตนิสัย จะเป็นจรตนิสัยต่อไปภายภาคหน้า การประพตปฏิบัตินี้จะไม่ฟรี ไม่ใช่ว่าประพตปฏิบัติแล้วจะไม่ไ้ผล มันจะเป็นจรตนิสัยถ้าเราไ้ครุกรรมจิต แล้วมันจะฝีกจิตจนกว่าจะฝีกจิตไว้ เวลานั้นจะตายให้มันตายดี ตายดีขึ้น ไปพบสิ่งที่ดี แล้วสะสมให้ใจดวงนี้เจริญงอกงามขึ้นไปในวัฏฏะ

แต่กลับไม่ต้องทำลาชัญญะออกไปจากใจ ไม่ให้เจริญงอกงามในวัฏฏะ ให้ใจดวงนี้เจริญ
งอกงามในธรรม สิ่งที่เจริญงอกงามในธรรม มันจะปล่อยวางสิ่งต่างๆ ความเห็นแล้วมันจะแว้งว่าง
เข้ามา มันจะมีความสุขจนติดได้ สิ่งนี้ติดได้ในการประพฤติปฏิบัติ นี่กิเลสอย่างละเอียดกลม
กิเลสอย่างละเอียด เราฟังกิเลสอย่างละเอียดกลมใจของเราว่า นี่คือนิพพาน นี่คือความแว้งว่าง
หมด นี่คือความสิ้นไปแล้ว มันติดได้เหมือนกัน

แต่ถ้ามีผู้ที่มีเชาวนมีปัญญาจะย้อนกลับเข้าไป เทียบมาก็ได้ เทียบมาในพระไตรปิฎก พระไตรปิฎก ธรรมและวินัยนี้เป็นศาสดาของเรา เทียบมาในพระไตรปิฎก มรรค ๔ ผล ๔ อันนี้ มันตามสัจจะความจริง กายกับจิตแยกออกจากกัน มรรคข้างต้น มรรคที่ ๒ เวลาสันธกักับกายนี้ ทำลายออกจากกัน นี่มรรคครั้งที่ ๒ เท่านั้นเอง ในเมื่อเท่านั้นเอง มันยังมีสิ่งที่ว่างานจะต้องทำต่อไป แต่มันวิ่งว่างขนาดไหนมันก็ต้องฝึกฝน

การฝึกฝนใจ ยกออก คั่นคว่ำออกไป มีครูบาอาจารย์ขึ้นมานี้ถามหาครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์จะชี้นำ ถ้าชี้นำ เราก็จับต้องได้ ชี้นำแล้วเราต้องกลับมาคั่นคว่ำของเราเอง ชี้นำว่าเราต้องย้อนกลับเข้าไปที่ใจที่ลึกกว่า สิ่งที่ลึกกว่านั้นใจมันปล่อยขึ้นมา มันอิสระเข้ามา มันรับรู้สิ่งต่างๆ มันปล่อยวางเข้ามา มันจะละเอียดเข้ามา มันเป็นสภาวะของธรรม

สภาวะของธรรม ใจนี้มีธรรมด้วย มีกิเลสที่ละเอียดกว่านั้นเป็นตัวใจ แต่ตัวธรรมที่มีอยู่ แล้วมันมีสภาวะอันนี้อยู่ด้วย แล้วถ้าเราเข้าไปถึงสภาวะธรรมนั้นมันก็เป็นความสุข แต่ความสุขอันนี้มันมีสิ่งที่ละเอียดกว่าคั่นรณอยู่ภายใน กิเลสสิ่งที่ละเอียดกว่า กามราคะมันคั่นรณอยู่ภายใน อยู่ในดวงจิตนี้ แต่เราจะไม่เห็นสิ่งนั้น เพราะเรายังคั่นคว่ำไม่เจอ ถ้าเราคั่นคว่ำไม่เจอ เราต้องทำความสงบของใจ ให้ใจนี้มีพลังงานขึ้นมา นี่ตรงนี้จะป็นมหาสติ-มหาปัญญา มหาสติ-มหาปัญญา

เพราะมันเป็นขั้นอันละเอียดอยู่ภายใน ขั้นกับจิตนี้มันจะละเอียด มันคลุกคลีกันอยู่ใกล้ตัวกัน มันทำงานด้วยกันด้วยความรวดเร็ว มันจะเร็วมาก มันจะใช้พลังงานของมันออกมา

มันจะซ่อนตัวอยู่ ด้วยความฉลาดของกิเลส กิเลสมันฉลาด มันจะซ่อนตัวอยู่จากภายใน จะไม่ให้เราเห็นตัวมันเลย เพราะมันจะรักษาตัวมันเองให้รอดพ้นจากธรรมที่จะเกิดขึ้นมาจะชำระมัน เพราะธรรมเราได้สร้างธรรมขึ้นมา เราฟังธรรมขึ้นมา ๒ ครั้ง ๒ คราวขึ้นมา มันจะรู้วิธีการเข้าไป กิเลสเริ่มกลัวธรรม

แต่กลัวธรรมในการที่ว่าจะปกครองเรานะ ไม่ใช่กลัวธรรมโดยที่ว่ามันจะยอมแพ้ มันไม่ยอมแพ้มันถึงขั้นนั้น ถึงพยายามสร้างสถานการณ์ให้เราพลาดจากการประพฤติปฏิบัติ เราจะพลาดจากการประพฤติปฏิบัติเพราะเราจะไม่เห็นหน้าของกามราคะ ถ้าเราจับจิตไม่ได้ เราจะเห็นกามราคะไม่ได้ ถ้าเราจับจิตได้ เราจะเห็นกามราคะ

สิ่งที่เป็นกามราคะนี้เป็นกามราคะอยู่ในหัวใจ กามราคะเผาใจของสัตว์โลกนี้มหาศาล สิ่งที่เผาใจ แต่ขณะที่เราประพฤติปฏิบัตินี้ธรรมมันเจริญออกมา มันคุมกันด้วยธรรมใจ มันจะไม่รู้สีกตัว ไม่รู้สีกตัวเพราะเราไม่เห็นหน้ามัน ถึงต้องพยายามตั้งสติแล้วย้อนกลับ ย้อนกลับ

ถ้าพิจารณากาย จับต้องกายได้ ให้เห็นกายเป็นอสุระ นี่จะจับต้องได้ จะวิปัสสนาได้ง่ายกว่า แต่ถ้าจับต้องจิตนี้มันเป็นขั้นอันละเอียด สิ่งที่เป็นขั้นอันละเอียด นี่เป็นกามฉันทะ สิ่งที่ตัวพอใจ สิ่งที่ตัวพอใจตัวก็พอใจอยู่ในตัวเอง ถ้าตัวจะพอใจอยู่กับตัวเอง ถ้ามีเราก็มีสรรพสิ่งในโลกนี้

โลกนี้มีเพราะมีเรา ถ้าใจมันมีของมันอยู่ แต่เราไม่เห็นมัน เราจะไม่เห็นมันเลย แต่ถ้าเห็นมันแล้ว มันจะต่อสู้แล้ว ถ้าเห็นแล้วมันจะสร้างสถานการณ์ นี่ใช้ปัญญา ปัญญาในการพิจารณา กามราคะนี้ยิ่งรุนแรงเข้าไปใหญ่ สิ่งที่ยิ่งรุนแรงมากเพราะมันมีกำลังมาก สิ่งที่มีกำลังมาก พลังงานของมันต้องหลุดกระชากลากไปได้แรงกว่า สิ่งที่ยิ่งกว่านี้ลืมหูลูกกลิ้งกลิ้งไปเลย มันจะสร้างสถานการณ์เป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ขึ้นมาในหัวใจนะ ว่าสิ่งนี้ทำแล้ว สิ่งนี้ปล่อยวางแล้ว เว้งว่างแล้ว อันนี้ก็ทำให้หลงไป ถ้ามีกำลังมากกว่าก็ลุดให้เราทำไม่ได้ ให้เราแพ้ใจ ลุดให้เราแพ้ ปัญญามันก้าวเดินไปไม่ได้

ในการประพจน์ปฏิบัติ ในการวิปัสสนา สิ่งนี้เป็นการวิปัสสนากิเลสโดยธรรมชาติ โดยสภาวะธรรมที่เราสร้างสมขึ้นมาเลย โดยธรรมชาติ ธรรมชาติของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นสูงขึ้นมาแล้วธรรมชาติของใจดวงนั้นมีสภาวะธรรมอันนี้รองรับสิ่งนี้ สิ่งนี้ถึงละเอียดเข้าไป ถึงกับเข้าไปเห็นถ้าเป็นกุหาของจิตได้

ถ้าไม่เห็นถ้ากุหาของจิต ระเบิดกุหาของจิตไม่ได้ ถ้าระเบิดกุหาของจิตไม่ได้ จิตมันจะซ่อนอยู่ในตัวนั้น แล้วข่มกั้นอยู่กับสิ่งนั้นตลอดไป นี่เกิดในวิภวเหมือนกัน ยังไม่ทำลายกามราคะยังไม่เกิดเป็นพรหม ถ้าทำลายกามราคะตัวนี้มันถึงจะเกิดเป็นพรหม นี่กุหาของจิต จิตตัวนี้หมุนกั้นกันอยู่อย่างนั้น ย้อนกลับเข้าไปจับสิ่งนี้ เราถึงจะไม่ฟังกิเลสไป

ถ้าเราฟังกิเลส เราจะล้มลุกคลุกคลานอยู่ตรงนี้ เชื่อสิ่งนี้ แล้วก็เอาสิ่งนี้มาเป็นที่พึ่ง ปล่อยวางแล้ว เป็นผลงานของเราแล้ว เราคิด นี่คือการปฏิบัติแล้วคิด จะมีการติดอย่างนี้ ถึงต้องหาครูหาอาจารย์ คอยทดสอบกับครูบาอาจารย์ มันจะพิจารณาไปแล้วมันจะปล่อย ปล่อยเหมือนกัน

สภาวะของกิเลสนี้ กิเลสอย่างละเอียดมันสร้างสถานการณ์ได้ละเอียดลึกซึ้งมาก ลึกซึ้งจนเราไม่เข้าใจ เราจะไม่เข้าใจเพราะเรามีกิเลส เราจำเป็นจะต้องให้กิเลสหลอกอย่างนี้ จำเป็นเพราะเราไม่เข้าใจ มันเป็นความเป็นจริงของกิเลสที่มีอำนาจเหนือกว่าเรา มันถึงหลอกเราได้

ถ้าสภาวะธรรมที่เหนือกว่า ปัญญาที่เหนือกว่า มันจะหลอกปัญญาสิ่งนั้นไม่ได้ โลกเขาหลอกกัน คนฉลาดหลอกคนโง่ นี่กิเลสมันฉลาดกว่าเรา กิเลสมันเป็นเรา มันอยู่ในที่ลึกกว่าเรา มันใช้สิ่งที่เป็นความเห็นที่ละเอียดกว่านี้หลอกความเห็นที่ตื้นกว่า คือปัญญาเราสร้างเข้าไปมันอยู่ชั้นที่ตื้นกว่า มันเข้าไม่ถึงจุดศูนย์กลางของที่อยู่ของกิเลส

ปัญญาสิ่งนี้ยังสู้กับกิเลสไม่ได้ อำนาจของปัญญาน้อยกว่า จะล้มลุกคลุกคลาน จะแพ้กับความเห็นของเรา แพ้กับความเห็นอำนาจของกาม อำนาจของกามบอก สิ่งนี้พลิกแพลงไปแล้ว ปล่อยวางแล้ว ไม่มีกามแล้ว เราปล่อยวางแล้ว เราเว้งว่างแล้ว

เว้งว่างแล้วมันเว้งว่างในขณะที่เรากำลังต่อสู้กัน พอเราถอยออกมาเดี๋ยวมันก็เกิดอีกเพราะอะไร เพราะเราทดสอบได้ ความรู้สึกเกิดขึ้นมานั่นคือตัวกามราคะ ถ้าความรู้สึกเกิดขึ้นมาไม่ได้ มันถึงจะไม่มี ถ้าความรู้สึกเกิดขึ้นไม่ได้ มันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร นี่ปัญหะ ความพอใจ ความผูกพัน

มันมี มันต้องเกิดขึ้นมาได้ ถ้าเกิดขึ้นมาได้นี้เราเพ้อออกมาแล้วเราก็ต้องทำเข้าไปใหม่เพื่อไปต่ออยู่กับมัน งานของเราจะต้องย่ำคิด ต้องพยายามย่ำ พยายามทำอยู่อย่างนั้น ย่ำคิดด้วยปัญญา ปัญญาจะเกิดขึ้นมา ภาวนามยปัญญาจะเกิดขึ้นมา ปัญญาในมหาสติ-มหาปัญญา มันจะรุนแรง มันจะเว้งว้าง มันจะรุนแรงขนาดไหน เราสร้างสมขึ้นมาได้

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ก้าวเดินขึ้นไป จาก ๑ ๒ ๓ จะก้าวขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป หัวใจนี้ก็พัฒนาขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป มันละเอียดลึกซึ้งลึกซึ้ง ลึกซึ้งจนว่ามันละเอียดขนาดนี้ มันเป็นไปได้อย่างไร มันเป็นไปได้อย่างไร มันถึงมหัสจรรย์ในความเห็นของตัวเอง แล้วมหัสจรรย์ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ได้อย่างไร พิจารณาสິงนี้ได้อย่างไร มันมหัสจรรย์ทุกขั้นตอน เหมือนเด็ก เด็กก็ว่าเด็กฉลาด เป็นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ก็ว่าผู้ใหญ่ฉลาด คนที่มีอายุแก่เฒ่าขึ้นมาก็ว่าฉลาดกว่า

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสอย่างละเอียด กิเลสอย่างหยาบอยู่ในหัวใจ มันก็ว่ามันฉลาด แล้วปัญญาของเราก็ต้องไล่ต้อนเข้าไป เราไล่ต้อนรานะ เราทุกข์เราถึงประพฤติปฏิบัติ เพราะเราทุกข์เราถึงต้องทำให้เราเป็นอิสระได้ ถ้าเราไม่ทุกข์ เราจะไม่ทำสิ่งนี้เลย ถ้าเราไม่ทุกข์นะ เราจะอยู่อย่างนี้ มันก็อยู่พออยู่กันได้

แต่นี้เพราะมันทุกข์ แต่การประพฤติปฏิบัตินี้มันก็ทุกข์ แต่ทุกข์สิ่งนี้ทุกข์เพราะการมาทุกข์เพราะการชำระ สิ่งที่ชำระ เวลาเราทานอาหาร เราทานข้าว เราทานอาหาร เราทานมีแต่ความสุข เวลาเราถ่ายขึ้นมา ทำไมเราต้องถ่าย? เพราะมันมีอยู่เหมือนกัน

อันนี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อปัญญามันมีอยู่ ในปัญญามันเกิดขึ้นมา มันมีภพชาติขึ้นมานะ มันเกิดมันก็เหมือนมันมีอยู่แล้ว ปัญญาเกิดขึ้นมาเหมือนกับกินอาหาร แล้วมันจะถ่ายอย่างไร ถ่ายแต่ความทุกข์ออกมาในหัวใจของเรา ถ้ามันเป็นความบริสุทธิ์แล้ว มันจะถ่ายอีกไม่ได้ เพราะไม่มีกิเลสมันก็ไม่มีอาหารให้มันถ่าย

ถ้ามันมีกิเลสอยู่ มันก็กินอาหารของมัน มันกินอาหารมันคือมันต้องการ มันปรารถนา มันสร้างสถานการณ์ สร้างเหตุผลขึ้นมา แล้วมันก็เสพอยู่ในหัวใจของมัน แล้วมันก็ขับถ่ายไว้ในหัวใจให้เรต้องการสิ่งนั้น ให้เราต้องการปรารถนาสิ่งนั้น ให้เราต้องแสวงหาสิ่งนั้นมาเพื่อปรนเปรอมัน ในเมื่อมาปรนเปรอมัน นี่เป็นเรื่องของกามราคะ

มันทั้งกิน มันทั้งซึ่ในหัวใจของเรา แล้วเราก็เร่าร้อนเข้าไป มันต้องพลิกด้วยปัญญา ปัญญาเราจะเกิดขึ้นมาในการที่ว่าเรามีความตั้งใจ ถ้าไม่ตั้งใจเป็นสัญญา สัญญาจะเกิดเป็นครั้งเป็นคราว ถ้ากำลังมันอ่อน ถึงต้องดึงกลับมาพุทโธเลย จะดึงกลับมาพุทโธเพื่อสร้างพลังงานของใจ ใจจะมีพลังงานขึ้นมาเพราะเราสร้างสมพลังงาน พลังงานจะเกิดขึ้นจากการให้มันสงบ ให้จิตนี้สงบสร้างพลังงานขึ้นมาเพื่อกลับไปต่อสู้อีกใหม่

กลับไปต่อสู้อีกใหม่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนกว่าถึงที่สุดมันปล่อยวางหมด นั่นทำลายคูหาของใจนะ ระเบิดออกไปจากใจ ใจนี้สะท้อนเรือนล้นหมดเลย นี่ขึ้นของกามราคะ แล้วกามนี้จะไม่เกิดกับจิตดวงนั้นอีกเลย จิตดวงนี้จะไม่มีการ จิตดวงนี้จะปล่อยขั้นธอันละเอียดขาดออกไป เว้นว่างไปหมดเลย แล้วก็หมั่นฝึกหมั่นซ้อมตรงนี้ เพราะตรงนี้นั่นเป็นที่ลึกลับซับซ้อน

ในการประพฤติปฏิบัติ เวลามันปล่อยวางแล้วมันยังซ้อมจิตได้ เพราะมันยังจับต้องได้ไหม มหาสติ-มหาปัญญามันจับตรงนี้ได้ แล้วเราก็ฝึกซ้อมเข้าไป มันจะปล่อยวางเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ปล่อยวางไปอีก ปล่อยวางไปอีก ปล่อยวางจนขั้นนี้สะอาดบริสุทธิ์ใจ

จิตนี้เหมือนไม่มี ว่างไปหมดเลยนะ ว่างไปหมด ใครเป็นคนรู้ว่าว่าง? รู้ว่าว่างนะอัตตานุทิฏฐิอยู่ตรงนี้ ตรงนี้คือตัวจิตปฏิสนธิ “จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้สว่างไสว” ตัวนี้คือตัวสว่างไสว เวลาเราทำความสงบเข้าไปมันจะสว่างไสว มันจะแว้งว่าง เราจะว่าเหมือนว่างหมดเหมือนไม่มีสิ่งใดๆ เลย เพราะมันสว่างไสวไปหมด แล้วสิ่งสว่างไสว พลังงานตัวนี้มันเกิดมาจากไหนละ

สิ่งที่มันเป็นความสว่างไสว สิ่งที่มันเป็นความผ่องใส มันเกิดขึ้นมาจากไหน? จิตนี้ย้อนกลับ ถ้ามีปัญหาในการใคร่ครวญ มันจะย้อนกลับขึ้นมา แต่ความดีความสุข เวลาเราทุกข์นะ ทุกข์แสนทุกข์แสนยาก เวลามันสุขขึ้นมา เราก็อยากจะมีความสุข มันดีมีความสุข นั่นนะฟังกิเลสอันละเอียดสุดๆ

กิเลสที่ละเอียดที่สุดสอนเรา พลิกเพลงเราให้เราฟังมันอีก เรายังต้องจำยอมไปฟังกิเลสอันละเอียดให้มันหลอกเราอยู่ลึกๆ ในหัวใจนะ สิ่งที่อยู่ในลึกๆ หัวใจของเราถึงกันฐาน จิตฺติจิตอยู่ตรงนี้ ตรงที่ว่าจิตเดิมแท้ จิตฺติจิต “จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้ข้ามพ้นกิเลส จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นตัวปฏิสนธิจิต” เวลาตายไปถึงเกิดเป็นพรหมใจ ถ้าไม่ชำระตัวนี้ เวลาตายไปแล้วจะ

เกิดเป็นพรหม ยังต้องเกิดอีก เกิดเป็นพรหมแล้วถึงจะไปสุขข้างหน้าไป เกิดเป็นพรหมแล้ว แต่ถ้าไม่เกิดเป็นพรหม เราพยายามประพฤติกปฏิบัติ ทำลายตัวนี้ ทำลายตัวจิตเดิมแท้ตัวปฏิสนธิ ตัวที่พาเกิดพาดาย

จิตหายๆ พาเกิดพาดายในวัฏฏะ มันเกิดมันตายในวัฏฏะมา เวียนตายเวียนเกิดมาจนภพชาตินับไม่ได้ จนมาถึงประพฤติกปฏิบัติขึ้นมาจนถึงที่สุดจนถึงตัวของมันแล้ว เราต้องพยายามย้อนกลับเข้ามามีสติสัมปชัญญะย้อนกลับเข้าไปได้ ถ้าย้อนกลับเข้าไปได้ จะจับตัวนี้ได้ ตัวนี้เป็นตัวสุดท้าย ตัวนี้เป็นตัวรับผลทั้งหมด

สิ่งที่ปล่อยวางเข้ามา ตัวนี้ปล่อยวางขั้นธอันหยาบเข้ามาที่รับรู้มีความสุขมหาศาล ปล่อยวางขั้นธอย่างกลางเข้ามาที่รับรู้ ก็มีความสุขมหาศาล ปล่อยวางกามราคะเข้ามามั่นที่ว่างหมด ตัวจิตตัวรับรู้ทั้งหมดเลย แล้วต้องทำลายตัวมันเอง

สิ่งที่จะทำลายตัวมันเองได้ มันเป็นการที่ว่าสงวนรักษา ทุกๆ คนมีสมบัติแล้วต้องรักษาสมบัติของตัวเองไว้ สมบัติของตัวเองต้องเก็บซ่อนไว้อย่างดี ตัวใจก็เหมือนกัน เราจะรักษา เราจะสงวนไว้นานไหน สงวนไว้มาก สงวนว่าเรารู้ผลของนิพพานไหม ว่าสิ่งนี้เป็นนิพพาน ว่างหมด ความว่างจิตปฏิสนธิ จิตผ่องใสนี้เป็นนิพพาน สิ่งนี้เป็นนิพพาน

แต่ถ้าจับพลิกไปแล้ว สิ่งนี้คือตัวอวิชชา สิ่งนี้คือตัวพญามาร พญามารเจ้าวัฏจักรคือตัวนี้ไง ตัวนี้พาเกิดพาดายในวัฏฏะ วนมาเป็นความทุกข์อย่างที่ว่าเราทุกข์ๆ อยู่ เพราะตัวนี้ตัวพาไปเกิดไปตาย เราย้อนกลับมาถึงตัวนี้แล้วเราจับตัวนี้ได้ สิ่งที่จับได้เป็นงานอย่างประเสริฐ อรหัตตมรรคจับได้แล้วอรหัตตมรรคจะเดินตัวไป จนทำลายตัวนี้เป็นอรหัตตผล

สิ่งที่เป็นอรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ พ้นออกจากตรงนี้ไป นี่คือฟังธรรม สิ่งนี้เป็น เอโก ชัมโม ถ้าพ้นจากตรงนี้แล้วเป็นธรรมทั้งหมด ไม่มีตัวรับรู้ สิ่งใดๆ รับรู้นี้เป็นสมมุติ เวลาบอกว่านี่เป็นตัวรับรู้ สิ่งนี้เป็นตัวความเห็น สิ่งนี้เป็นความสุข นี่เป็นการสื่อ เป็นการที่ครูบาอาจารย์เอาธรรมะของครูบาอาจารย์มาสื่อให้เราฟังต่างหาก สื่อให้เราฟังนี้

คำว่า “สื่อ” ต้องพูดออกมาเป็นเสียง พูดออกมาเป็นภาษา สิ่งที่เราพูดออกมาเป็นภาษาเป็นเสียงนี้มันเป็นสมมุติทั้งหมด สิ่งที่เป็นสมมุตินี้เพื่อสื่อความหมายกันแต่ธรรมมีจริง ถ้าธรรมไม่มีจริงเอาอะไรมาสื่อ

ถ้า เอโก รัมโม ธรรมอันเอกนั้นไม่มี จะเอาสิ่งใดเปรียบเทียบออกมา? จิตกระเพื่อมกระเพื่อมถึงรับรู้ถึงขั้นนี้ ขั้นนี้ถึงเป็นสมมุติ สอุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่จะใช้สิ่งที่เป็นสมมุตินี้สืบทอดกับเรา ครูบาอาจารย์เวลาประพฤติปฏิบัติ ที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสอนธรรม นี่สอนโดยสมมุติ สมมุติอันนี้มันมีอยู่ แม้แต่มันขาดก็ขาดมี สิ่งที่เราขาดก็ขาดใจดวงนั้นถึงสื่ออันนี้ออกมาเพื่อเป็นความหมายของเรา เพื่อจะก้าวเดินถึงหัวใจของเรา

ไม่ฟังกิเลส ให้ฟังธรรม

แต่ปัจจุบัน ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไม่ฟังกิเลสไม่ฟังธรรม ถ้าไม่ฟังธรรมจะไม่ได้ผลของธรรมเลย แต่ถ้าฟังธรรมเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา จะได้ธรรมขึ้นมาจากหัวใจ ใจนี้จะมีธรรมขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา เป็นความสุขของใจดวงนั้น

นี่ฟังธรรมขึ้นมา ธรรมของเราเอง เราปฏิบัติขึ้นมา เราก็กังวลในหัวใจของเราเอง เราปฏิบัติ เวลาธรรมมันสุด เป็นธรรมสุดส่วนหนึ่ง เวลาธรรมสุดนี้สุดขึ้นมา เวลาเราสงสัยต่างๆ เรามีความสงสัยสงสัยต่างๆ เรามีข้อมูลต่างๆ ที่ในหัวใจเป็นปมของเรามา นี่ธรรมจะเกิดขึ้นมาแล้วตอบสิ่งนี้ ตอบว่าอันนั้นเป็นความถูกต้อง ถ้าความคิดผิดเป็นสิ่งนี้จะไม่ถูกต้อง อันนั้นเป็นธรรมสุด

ธรรมสุดกับธรรมมรรคสามัคคีต่างกัน ธรรมสุดนี้สุดขึ้นมาเป็นคำๆ ขึ้นมานี้เป็นสิ่งที่บอกกล่าวขึ้นมา นี่เหมือนการฟังธรรม แต่เวลาฟังธรรมโดยที่มรรคสามัคคีมีหัตถ์จรรย่มากกว่ามากมายนัก ความมหัตถ์จรรยของมันคือการสะสมของเราขึ้นมาจากสัมมาสมาธิ จากมหาสติ จากสติปัญญา จากความดำริชอบ ความเพียรชอบ งานชอบ

ถ้างานไม่ชอบ งานไม่ชอบมันจะเป็นมรรคใหม่ ความเลี้ยวชีวิตชอบ เลี้ยวชีวิตชอบด้วยอะไร? ด้วยสังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง สังขารที่มีสติ สังขารที่มีสมานนี้ เป็นมรรค สังขารตัวนี้เป็นปัญญา สังขารที่เราใช้กันอยู่นั่นเพื่อน สังขารเราคิด เราปรุง เราแต่งโดยมันไปตามธรรมชาติของมัน มันหมุนเวียนไปธรรมชาติของมัน นั่นเป็นสัญญา สัญญานี้คือฟังกิเลส

กิเลสนี้เป็นสัญญา ความจำได้หมายรู้ สิ่งที่เกี่ยวข้องนี้เป็นเรื่องของสัญญาทั้งหมด สิ่งที่เป็นสัญญานี้เป็นเรื่องของกิเลส นี่ฟังกิเลส

แต่ถ้าฟังธรรม ฟังธรรมมันเป็นปัญญา เพราะมีสมาธิขึ้นมาแยกออกไป สิ่งที่ยกให้สังขาร ความคิด ความปรุง ความแตงนี้มีปัญญาขึ้นมาเป็นโลกุตตรธรรม สิ่งที่เป็นโลกุตตรธรรมไม่เป็นโลกียะ สิ่งที่เป็นโลกียะ ความคิดของเรามีเราผูกพันเข้าไป มรรคสามัคคีถึงไม่มีเรา มรรคสามัคคีมันหมุนไปธรรมชาติของมัน จะไม่มีใครมีอำนาจเหนือสิ่งนั้นเลย สิ่งนั้นจะเกิดขึ้นมาโดยการสะสม โดยการสร้างสมของใจเราขึ้นไป

ใจเราจะสร้างสมสิ่งนี้ขึ้นมาเป็นมัชฌิมาปฏิปทา สมคฺคพหิตีแล้วถึงสามัคคี นี่เป็นธรรมที่กังวลในหัวใจ แล้วจะมีสิ่งนี้เกิดขึ้นบ่อยครั้งเข้า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนถึงที่สุดแล้วถึงจะกิเลสขาดออกไป ถ้าไม่มีสิ่งนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า กิเลสนี้เป็นแก่นของกิเลส

การทำงานของเร เราวิปัสสนา เวลาเราวิปัสสนาเป็นครั้งเป็นคราว ปัญญามันเกิดไปรอบหนึ่งรอบหนึ่ง นี่เป็นครั้งเป็นคราวขึ้นไป แต่ถ้าเวลามันพันดูขึ้นมาเนะ เวลากำลังจะได้จะเสียขึ้นมา วิปัสสนาเกิดขึ้น มันจะเป็นตลอด จนถึงครูบาอาจารย์บอกว่าอยู่กับหมู่ไม่ได้ จะต้องอยู่คนเดียว อยู่คนเดียวเพราะอะไร

เพราะเวลาขบเวลาฉันทุอย่างมันจะเป็นปัญญาของมันหมด กิริยาสักแต่ว่าทำนะ อาหารเอาใส่ปากเคี้ยวไปเพื่อจะบำรุงธาตุขันธ์ แต่ปัญญามันจะหมุนของมันไป อาหารนี้เป็นเพื่อหล่อเลี้ยงร่างกาย ร่างกายได้สิ่งนี้เป็นเครื่องดำรงชีวิต นี่ปัญญามันจะหมุนออกไปนะ หมุนไปคิดไปนุ่น ปัญญามันจะหมุนออกไป แต่กิริยาการทำจะเป็นอย่างนั้น เวลาที่ว่าปัญญามันเกิด เกิดขนาดนี้ปัญญามันหมุนเวียนไปขนาดนี้ หมุนออกไปตามแต่ปัญญามันเกิด

ถ้าปัญญามันเกิด เราจะได้ประโยชน์ของเราขึ้นมา ถ้าปัญญาเราไม่เกิด เราอยู่กับที่ การประพฤติปฏิบัติจะไม่สมควรแก่ธรรม นั่นเป็นการฟังกิเลส ถึงบอกเราจะไม่ฟังกิเลส จำเป็นจะต้องฟังเพราะเราไม่มีกำลัง เราต่อสู้ไม่ได้ กิเลสมันหลอกเรา ๑ เราไม่มีกำลังต่อสู้กิเลส เราต้องฟังกิเลสไปโดยภาวะจำยอม

แต่ถ้ากำลังเราพอแล้ว เราจะไม่ฟังกิเลส เราจะต้องชำระกิเลส “กิเลส เอ็งต้องตายจากใจ ของข้า กิเลส เอ็งต้องหลุดออกไปจากใจของข้า เพราะใจของข้ามีธรรม” เพราะธรรมของเรา เรา สร้างสมขึ้นมา ธรรมที่เราพยายามประพฤติกปฏิบัติขึ้นมานี้ธรรมของเรา แล้วมันจะกังวานในใจ ของเรา ชำระกิเลสออกไปเป็นชั้นเป็นตอนของเรา นี่ฟังธรรมอย่างนี้ ไม่ฟังกิเลส

แต่ถ้าฟังกิเลสไปด้วย ฟังธรรมไปด้วย มันก็ ๕๐-๕๐ เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม เดียว กิเลสก็เจริญ เดียวธรรมก็เจริญ แล้วก็เสื่อมไป เสื่อมไป จะล้มลุกคลุกคลานไป ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติ จะต้องผ่านประตูอย่างนี้ จะต้องสู้ สิ่งใดเกิดขึ้นมากับเรานี้เราต้องสู้ต้องต่อสู้ตลอดไป เพราะ อุปสรรคในการประพฤติกปฏิบัติมันจะมีตลอดไป

งานต่างๆ ในการประพฤติกปฏิบัติ งานต่างๆ ของโลกเขา เขายังมีอุปสรรค งานในการ ประพฤติกปฏิบัติจะชำระกิเลส มันจะไม่มีอุปสรรค มันจะเป็นไปได้อย่างไร เป็นงานเหนือโลก งาน นี้พ้นออกไปจากโลก ประเสริฐที่สุดในการประพฤติกปฏิบัตินี้ เอวัง